

laiškai lietuviams

RUGSĖJIS 1997 SEPTEMBER

MOKSLO METUS PRADEDANT	253	Juozas Masilionis
ŠVENTOJI DVASIA BAŽNYČIOJE	257	ses. A. Andzevičiūtė
BAIMĖS AR MEILĖS DIEVAS	263	Algirdas Paliokas SJ
GYVENIMO PAVYZDYS	265	Kostas Paulius
GYVENTI-REIŠKIA MYLĖTI	266	Jonas Ivanauskas
DIEVO VALIOS VYKDNYMAS	269	Chiara Lubich
PUNSKO MIESTO KŪRIMOSI PRADŽIA	271	Dalia Valinčiūtė
KAIP MES SAUGOJAME GIMTĄJĄ KALBĄ	275	Irena Zimnickaitė
TĖVŲ IR VAIKŲ SANTYKIAI	278	Valerija Vilčinskienė
KALBA	281	Juozas Vaišnys SJ
TĖVYNĖJE	283	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	286	Red.
TRUMPAI	287	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas Vidmanto Šimkūno SJ nuotraukomis iš vysk. Jono Borutos SJ konsekravimo iškilnių.

Skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.

Lietuviškas raidynas—Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (USPS 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1997 / RUGSĖJO / SEPTEMBER / VOL. XLVIII, NO. 9

Mokslo metus pradedant

Juozas Masilionis

Pirmasis Vilniaus vyskupas Andrius Vosylius mini, kad 1397 m., t.y. po 10 m. nuo pakartotinio Lietuvos krikšto, veikusi katedros mokykla. Vėlesnės žinios sako, kad toje mokykloje buvo mokoma skaityti, rašyti, patarnauti bažnyčioje ("ministrantūros"), giedoti, spėkime, gal kiek ir aritmetikos. Tai buvo, be abejo, pirmoji Lietuvos mokykla, ir jau sukaktų 600 m. Bet ar joje minėti dalykai buvo dėstomi lietuviškai, tenka abejojti.

Nuo pakartotinio krikšto ligi pirmosios mokyklos įsteigimo reikėjo tik 10 m., bet ligi pirmosios knygos išleidimo – net 150. Mokykla su knyga visuomet labai glaudžiai rišasi, abu jubiliejai šiais metais Lietuvoje iškilmingai minimi. Pradedant naujuosius mokslo metus, ir mums verta bent stambesniais bruožais prisiminti ir peržvelgti Lietuvos mokyklos kelią ligi lietuviškos savame krašte ir išeivijoje, ligi dabartinių lituanistinių mokyklų, tebeveikiančių dar ir dabar įvairiuose pasaulio kraštuose.

Lietuviai jėzuitai vyskupai: arkiv. Sigitas Tamkevičius ir vysk. Jonas Boruta.

Pradžios mokyklos

Vilniaus katedros pavyzdžiu, netrukus parapinės pradžios mokyklos pradėjo kurtis ir prie kitų bažnyčių, kurių pradžioje buvo ne daug. Augant bažnyčių skaičiui, augo ir mokyklų skaičius. Jų steigimo iniciatyva priklausė nuo vyskupo raginimo ir klebonų uolumo. Jose buvo mokoma, kaip ir Vilniaus katedros mokykloje, skaityti, rašyti, tikėjimo tiesų. Buvo reikalaujama dėstyti gimtąją kalbą, bet nustatymas, kokia vaiko gimtoji kalba, priklausė nuo parapijos klebono ar jo parinkto mokytojo, kuo jie jautėsi. Kai kada ir kai kur vyskupas išakmiai nurodydavo, kur dėstomoji kalba turi būti lietuvių. Tokių parapinių mokyklų tinklą XIX a. pirmojoje pusėje labai uoliai plėtė Žemaičių vyskupai J.A. Giedraitis ir jo ipėdinis Motiejus Valančius. Jo laikais, 1854 m., buvo 150 parap. mokyklų ir tik 48 rusų valdžios išlaikomos pradžios mokyklos. 1862 m. rusų valdžia įsakė parapines mokyklas uždaryti.

Mokslas šiose mokyklose prasidėdavo. Mūsų įprasta data – rugsėjo pirmąją ar pradžioje, o apie Visus Šventus, kai mokinukai galėdavo pasitraukti iš savo darbo – piemenavimo, o baigdavosi ankstyvą pavasarį, kai vėl reikėjo grįžti prie žąsų ar karvių.

Nenorint vaiką leisti į rusų pradžios mokyklas, prasidėjo nuo XIX a. vidurio ligi pat XX a. pradžios naujas laikotarpis: vargo mokykla ir daraktoriaus mokykla. Vargo mokyklą simbolizuoja skulpt. A. Rimšos skulptūra “Motina prie ratelio”. Čia mokslo metai prasidėdavo, kai motina ir vaikas turėdavo laiko knygai. Patogumas tas, kad, niekur nereikia eiti, mokykla ir mokslas čia pat.

Vysk. M. Valančius per kunigus davė mintį steigti kaimuose privačias slaptas mokyklas, pasisamdant kokią raštingą žmogų. Taip atsirado slaptos “daraktorių” mokyklos, švietusios Lietuvą per visą spaudos draudimo laikotarpį (1864–1904). Poeto Kazio Binkio žodžiais tariant, “Valančius išmokė lietuvius skaityti, ir jie

skaityti nebepamiršo”. Juk vysk. M. Valančius parašė tiems “daraktoriaus”, tiems slaptiems mokytojams, ir, palyginus su anais laikais, gana aukšto lygio vadovėlį “Antano tretininko pasakojimus”.

Oto laikotarpio raginimas mokytis ir mokymosi tikslas nusakomas Maironio “Raseinių Magdės” poemos senelio žodžiais:

Vaikeli, mokinkis,

Lietuviu vadinkis,

Vilties nenustok niekados!

O mokslas daug gali!

Jis vargstančių šalį

Išpančios iš amžių skriaudos...

Tik žemei tėvų

Negamink svetimų dievų.

Gimnazijos, kolegijos...

Kovai su beplintančia reformacija 1569 m. į Lietuvą buvo atkviesti jėzuitai. Jie jau buvo patyrę mokyklų, ypač aukštesniųjų, kūrimo darbe. Jau kitais po atvykimo metais, 1570, jie įkūrė Vilniuje bajorų vaikams penkių klasių gimnaziją; 1616 m. įkūrė kolegiją Kražiuose, 1642 Kaune. Vienuoliai pijorai įsteigė gimnazijas Vilniuje, Panevėžyje, Ukmergėje. Pirmoji kunigų seminarija buvo įsteigta Vilniuje 1582 m., Varniuose 1607. Gimnazijų didesnę tinklą pristeigė ir rusų caro valdžia, tačiau visoje Lietuvoje jų buvo vos kelios. Antra, jei parapines mokyklas galėjo lankyti ir valstiečių vaikai, tai aukštesniasias – tik bajorų. Norėdami įstoti į gimnaziją, kunigų seminariją, o ypač universitetą, veržlesnieji valstiečiai turėjo pasigaminti bajorystės dokumentus. Trečia, šiose mokyklose dėstomoji kalba buvo ne lietuvių, o lotynų, lenkų, o XIX a. rusų. Lietuvių kalba buvo ujamama ne tik iš klasių, bet ir iš mokyklos koridorių. Anot LE, XIX, 120 psl., “už lietuvių kalbos vartojimą vaikai buvo baudžiami. Buvo įvestos net pažeminančios vaikų bausmės, pvz., lietuviškai prabilusiam mokiniui užkabindavo ant

kaklo lentelę, kurią šis turėjo nešioti, kol suseks savo draugą tuo pačiu nusikaltusiu". Kaip "pedagogiška": įbauginti vartoti savo kalbą savame krašte, savame krašte esančioje mokykloje, nubausti ir laukti, kad nubaustasis liktų šnipu ir savo draugų persekiotoju! Lietuvių k. kaip atskiras dalykas XIX a. antrojoje pusėje buvo įvesta į Kauno kunigų seminariją, nesgi vis dėlto čia ruošiami kunigai dirbti Lietuvoje ir sakyti pamokslus lietuviškai. Lietuvių k. buvo pradėta dėstyti Marijampolės ir Suvalkų gimnazijose, kad atskirtų lietuvius nuo lenkų, kad tas pamokas lanke gautų stipendiją lankyti universitetą Maskvoje ir ten... surusėtų.

Lietuvių kalbai nebuvo vietos nei Vilniaus akademijoje, įkurtoje 1579, nei Vilniaus universitete, įkurtame 1803 m. Ši laikotarpį apibūdina poetas Pranas Vaičaitis:

*Oi, eisime, broliai, į tolimą kraštą
Gudrumo ieškoti, tėvynę vaduoti,
Iš ten mes parnešim brangiąją naštą
Ir vargstantiems broliams galėsim paduoti.*

Lietuviškos mokyklos

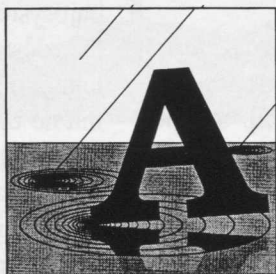
Lietuviškos mokyklos – ir dėstomąja kalba, ir savo dvasia – sukaktis žymiai trumpesnė už Lietuvos mokyklos sukaktį: jai skaitykim ne 600, o keliais metais daugiau, negu Lietuva nepriklausoma buvo. Tada ir lietuviškai dėstyta, ir lietuviška patriotinė dvasia ugdoma, ir neklausama, ar tu bajoro, ar valstiečio vaikas. Ir visų laipsnių mokyklos buvo savame krašte. Mokslo metai būdavo iškilmingai pradedami,

su gerais rezultatais baigiami. Lietuviškos mokyklos veikė Lietuvoje ir okupacijos metais, deja, slopinant jos lietuvišką dvasią. Nepriklausomybės laikų lietuviškos mokyklos tradicijas pratęsė lietuviai, pasitraukę nuo besiantinančios bolševikų okupacijos ir įsteigdami daugybę lietuviškų pradžios mokyklų ir gimnazijų, kurios sėkmingai veikė 1945–49 m., o viena kita ir vėliau, Vokietijoje ir Austrijoje. O Vasario 16 gimnazija gražiai tebeveikia ir dabar.

Lituanistinės mokyklos

Naujieji pokario ateiviai visuose kraštuose, ypač JAV ir Kanadoje, nuo pat 1949 m. įkūrė savo vaikams daugybę lituanistinių mokyklų, kurių nemažas skaičius tebeveikia. Kas jos? Mokiniai lanko savo krašto privalomas mokyklas, karjerines mokyklas, o vieną dieną, dažniausiai šeštadieniais, lanko neprivalomą, ne karjerinę, o idealistinę lituanistinę mokyklą. Ir lituanistinę mokyklą į Lietuvos mokyklos 600 m. istoriją įsijungia gražiu 48 metų skaičiumi. Jos tęsia motinos prie ratelio ir "daraktorių" mokyklų tikslus.

Ir Lietuvos mokyklos, ypač pradžios, ir mūsų lituanistinės mokyklos mokslo metus pradeda ne be bėdų, ne be baimės. Lietuvoj tūkstančiai vaikų nelanko mokyklų dėl maisto ir drabužių stokos, o lituanistinės mokyklos kasmet mokslo metus pradeda su baime ir netikrumu: ar nesumažės mokinių skaičius, ar nereikės mokyklos uždaryti dėl mokinių stokos. Su viltimi, kad ateis geresnės sąlygos lietuviškai mokyklai, pradėkime 601-sius mokslo metus.

Šventoji Dvasia Bažnyčioje ir Atskiro Žmogaus Gyvenime

ses. Apolonija Andzevičiūtė

“Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius, – Tiesos Dvasią, kurios pasaulis neįstengia priimti, nes jos nematė ir nepažįsta. O jūs ją pažįstate, nes ji yra pas jus ir bus jumyse” (Jn 14, 16-17).

“Atėjus Sekminių dienos, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. Staiga iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi kilus smarkiame vėjui. Jis pripildė namą, kur jie sėdėjo. Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis, kaip Dievas jiems davė prabilti...” (Apd 2,1-4).

Sekminės yra laikomos Bažnyčios gimtadieniu. Iki Šv. Dvasios atsiuntimo visi Jėzaus mokiniai buvo pilni baimės, bijojo kitų žydų persekiojimo ir slapstėsi. Po Sekminių viskas pasikeitė. Jie pasidarė drąsūs, nebebijojo jokių persekiojimų ir drąsiai su ištikinimu pradėjo skelbti Dievo žodį – Gerąją Naujieną. Tą pačią dieną Petras mieste aikštėje kalbėjo minioms apie prisikėlusį Jėzų. Apaštalų darbuose skaitome:

Tai išgirdę žmonės susigraudino ir ėmė klausinėti Petrą bei kitus apaštalus: “Ką mums daryti, broliai?” Petras jiems atsakė:

“Atsiverskite, ir kiekvienas tepasikrikštija vardan Jėzaus Kristaus, kad būtų atleistos jums nuodėmės, tada gausite Šventosios Dvasios dovaną” (Apd 2, 37-38).

“Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius, – Tiesos Dvasią...” (Jn 14, 16-17).

Jėzus šiais žodžiais patvirtino, kad Tėvo suteikta Šventosios Dvasios dovana Bažnyčiai nebus laikina dovana, o jos atsiuntimas nebus atsitiktiniu, trumpalaikiu reiškiniu. Šventosios Dvasios pasiuntinybė Bažnyčioje, gavusi pradžią per Sekmines, tęsis iki amžių pabaigos. Sekminėse buvo atsiųsta Šventoji Dvasia, kad ji nuolat pašventintų Bažnyčią, ir tuo būdu tikintieji galėtų prieiti prie Tėvo vienoje Dvasioje.

Sekminės tęsiasi toliau. Kristus drauge su Tėvu nenustoja siuntę Šventąją Dvasią, atbaigiančią Kristaus darbą, pašventinančią pasaulį. Šis meilės darbas niekada nenutrūksta. Šventoji Dvasia nenustoja ugdyti ir gaivinti visus Bažnyčios – mistinio Kristaus Kūno narius, burdama ir jungdama prie jo visus žmones.

Priklausomai nuo aplinkybių ir įvairių laikų poreikių, Dievas panorė teikti Bažnyčiai priemones, pritaikydamas jas tų laikų paskirčiai. Matome, kad šis besibaigiančio XX amžiaus pasaulis iš vienos pusės pasižymi tikėjimo krize, krikščionių abejingumu tikėjimui, moralinio lygio smukimu visose šalyse, materializmo, teorinio ir praktinio ateizmo plėtote. Iš kitos pusės – Bažnyčioje gausu krikščionių, jaučiančių Dievo alkį, trokštančių asmeninės tikėjimo patirties išgyvenimo. Todėl šiame pasaulyje Dievas savo Bažnyčioje sužadino gausybę malonės tėkmių, kad šių dienų krikščionis galėtų teikti dvasinio atgimimo gausą. Ir šiais laikais Šventoji Dvasia galingai veikia Bažnyčioje, ir tikintieji gauna Šventąją Dvasią tuo pat metu, kai jie išpažįsta savo nuodėmes ir pakviečia Jėzų į savo širdį.

Vysk. Jono Borutos konsekracijos dalyviai – dvasininkai ir pasauliečiai.

Šiais laikais, kada mūsų tauta atrodo taip, lyg gyventume nekrikščioniškame pasaulyje, mes keliame tą patį klausimą:

“Ką mums daryti, broliai?” Ką iš tikrųjų turime daryti kiekvienas mūsų, kad turėtume ramybę, kad būtume laisvi? Petro atsakymas būtų labai aiškus ir efektingas: “Atsiverskite!”

Girdėdami tą žodį “atsiverskite”, dažnai galvojame, kad atsivertimas reikalingas tik pagonims arba kitiems, kurie dar nėra girdėję apie Jėzų. Tačiau atsivertimas reikalingas kiekvienam. Mes negimstame krikščionimis, bet jais turime pasidaryti. Kiekvienam reikia Šventosios Dvasios jėgos, kad pajustų artimą santykį su Dievu, kad atgimtų iš naujo.

Daug žmonių save laiko krikščionimis, tačiau iš tikrųjų jie tokie nėra. Galbūt jie yra užaugę katalikiškoje šeimoje. Gal retkarčiais ir į bažnyčią nueina, tačiau jų širdys visai nesiskiria nuo visai netikinčių. Jie nežino, kad yra nu-

sidėjėliai, ir niekada nėra visiškai atsidavę ir pasižadėję Jėzui Kristui. Nors per krikštą jie ir gavo Šv. Dvasios dovaną, tačiau jie tą dovaną nesinaudoja.

Man vis prisimena vieno mano kolegos mokytojo ramus deklarasavimas apie savo gilų, nepriekaištingą, jo supratimu, tikėjimą.

Sykį, kai išisnekome, tas mokytojas man atsivėrė. Jis kalbėjo ramiai, su pasididžiavimu ir vidiniu tikrumu, kaip kalba nugalėtojai po finišo, kad visa, kas jo gyvenime yra atsitikę dieviško – jis jau yra įsisavinęs. Kad jo tikėjimas yra tvirtas, nepriekaištingas ir galutinai atbaigtas. Toliau, kaip supratau, jis nebesiruošia eiti.

“Mano mama, nors taip pat mokytoja, bet išdrįso padaryti su manimi visa, kas tik buvo reikalinga”, – kalbėjo jis. Ji mane pakrikštijo. Priėmiau, dar mažas būdamas, ir tą plotkelę, kurią visi vaikai priima. Pagaliau, ji mane nuvedė, užmiršau kaip ten vadinasi, – derna-

vonė ar dermavonė? Ir šitą laipsnį aš praėjau. Bet tai dar ne viskas. Kai man reikėjo tuoktis, mama paprašė kunigą, kad mudu su žmona, prie “uždarų durų” sutuoktų. Taigi, kaip matot, aš esu praėjęs visas tas instancijas, kokios tik buvo reikalingos”, – pabaigė mokytojas.

“O kaip dabar – klausiau kolegą, – ar praktikuojate savo tikėjimą?”

“Kaip tai suprasti?”, – jis paklausė.

“Na, ar einate išpažinties, šv. Komunijos, dalyvaujate sekmadieniais šv. Mišiose?”

“Matot, čia yra antraeiliai dalykai, eiti ar neiti. Svarbiausia, kad jau visi reikalingi formai atlikti, kas buvo reikalinga”, – baigė mokytojas.

“Taip!”, – sakau jam. – Motina jus įjungė, įskiepijo į mistinį Kristaus Kūną. Jūs tapote mistinio Kristaus Kūno nariu per krikštą. Tačiau esate negyvu nariu, nes jokio gyvybinio ryšio neturite su Dievu. “Kaip vynmedžio šakelė negali nešti vaisiaus pati savaime, jei nepasilieka vynmedyje, taip ir jūs bevaisiai, jei nepasiliekate manyje” (jn 13, 31-35).

Ar teko jums, kolega, matyti skiepijant obelis?

Sodininkas prijungia prie žalios tvirtos šakos, mažą žalią šakelę. Po kurio laiko šakelė susiriša gyvybiniais syvais su pačia obelimi. Ima augti, žydėti, nešti vaisių. O būna, kad ji numiršta, sudžiūsta. Sodininkas ją įmeta į krosnį.

Jei mūsų tikėjimas bus negyvas, jei jo nepraktikuosime, mes nesužaliuosime. Sudžiūsim. Ir Jėzus su mumis taip padarys, kaip padaro sodininkas su sausomis šakelėmis. Aną pastutinę dieną Jis žada surinkti sausas šakeles, neturinčias gyvybės, ir įmesti į žėruojančią krosnį.

Motina jus, kolega, įskiepijo į mistinį Kristaus Kūną, bet jūs atitrūkote nuo Jo. Gyvybės syvai neteka jūsų gyslomis ir sudžiūvate, kaip obels šakelė. Jūs, kolega, esate brandžiuose metuose. Esate šeimos tėvas. Mokytojas. Atsa-

kingas esate jau ne vien už save. Jūsų pareiga kasdien nešti dvasinę gyvybę aplinkai, kurioje jūs randatės. Kaip jūs pratęsiate Dievo ir motinos pradėtą darbą jumoje? Jūs dar neišgyvenote asmeniško susitikimo su Dievu, kaip Saulius Damaske. Kaip Petras vakarienbuty. Kaip Samarietė prie šulinio. Kaip Nikodemus nakčia pas Jėzų...

Mielas kolega, žmogui natūralu turėti vertybių sistemą, pagal kurią galėtų patikrinti savo religingumą. Pamąstykite kartu: ar man reikalingas atsivertimas, ar galiu pasitenkinti tik tais mažais “marškinėliais”, kuriuos vaikystėje pasiuvė mama? Pabandykite atsakyti į keletą esminių klausimų. Patikrinkime savo tikėjimą!

Ar aš pažįstu Dievą? Ar stengiuos Jį pažinti, nuolat skaitydamas ir apmąstydamas Šv. Raštą?

Ar aš viešai lūpomis išpažįstu, kad Jėzus yra Viešpats, ir širdimi tikiu, kad Dievas Jį prikėlė iš numirusių?

Ar aš nuolat jaučiu Tėvo meilę ir Šventosios Dvasios jėgą, kuri man teikia išmintį ir įgalina vykdyti Dievo valią?

Ar mano pažiūros ir gyvenimo būdas atitinka Dievo įstatymus, ar esu paveiktas dabartinės aplinkos, kuri yra nekrikščioniška?

Ar matau reikalą daryti atgailą – nusigręžti nuo nuodėmių, kaip pyktis, pavydas, neapykanta, garbės ieškojimas?

Ar mano dalyvavimas Sakramentuose yra gyvas, ar tik pasyvus? Ar aš tik “išklausau” šv. Mišias, ar jose sąmoningai dalyvauju?

Ar dalinuosi savo tikėjimu su kitais?

Jei atsakymai į šiuos klausimus yra neigiami, tai nors mes ir vadinamės tikinčiaisiais, bet tokiais nesame.

Apaštalas Petras ragina:

“Kiekvienas tepasikrikštija vardan Jėzaus Kristaus, kad būtų atleistos jum nuodėmės, tada gausite Šv. Dvasios dovaną!” (Apd 2,38). Petras kalba suaugusiems, kurie dar nebuvo pakrikštyti ir nepažino Jėzaus.

Mes buvome pakrikštyti būdami kūdikiai,

tačiau kiekvienas iš mūsų privalo tą krikštą sąmoningai atnaujinti. Mes tai padarom, kai prisipažįstam esą nusidėjėliai, pripažįstam Jėzų Kristų savo Viešpačiu ir Išganytoju, kai prašome, kad Šventoji Dvasia veiktų mumyse.

Jeigu gavę iš kur nors dovaną, padedame ją kur nors į stalčių ar ant lentynos, tai galime ją ten laikyti 10 ar 50 metų – ji mums nieko nereiškia. Tas pats yra ir su Šv. Dvasios dovana. Ją gavome krikšto metu, bet, atrodo, net nežinome, ar ją turime.

Šventoji Dvasia padaro mūsų tikėjimą gyvą. Dievo žodis – Šv. Raštas nebėra negyva raidė, bet gyvenimo kelrodis. Šv. Dvasia mus veda prie Jėzaus, per kurį mes tampame Tėvo vaikais. “Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: “Aba, Tėve!” (Gal 4,6).

Užtat kiekvienam iš mūsų yra reikalinga sąmoningai žinoti, kad esame gavę tą brangią Šv. Dvasios dovaną.

Apaštalas Paulius rašo:

“Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumoje gyvena Dievo Dvasia?” (1 Kor 3,16).

Jūs, brangus kolega, tvirtinate, kad priėmėte ir Sutvirtinimo Sakramentą – jūsų pasakymu – “dermavonę”. Tai, jeigu žinome, kad Šventoji Dvasia gyvena mumyse, turime prašyti, kad ji mumyse veiktų, kad mus vestų prie Jėzaus, kad mus mokytų, guostų, ramintų.

Šv. Jono Evangelijoje skaitome žodžius:

“O Globėjas – Šventoji Dvasia, kuri mano vardu Tėvas atsiųs, – jis išmokys jus visko ir viską primins, ką esu jums pasakęs” (Jn 14,26).

Tai Jėzaus žodžiai, pasakyti ne tik mokiniams, bet ir kiekvienam iš mūsų. Reikia nuolat prašyti Šventosios Dvasios išsiliejimo, jos jėgos, jos ugnies mūsų asmeniškame ir visos Bažnyčios gyvenime”.

Kantriai išklausė mano pašnekovas manuosius teiginius apie tai, ką reiktų dabar mums daryti, bet mačiau, kad jis pasiliko prie savo nuomonės: užtenka, ką padarė mama mano sielos pašventinimui. Jis atsiduso ir tarė:

“Kiek supratau, jūs raginate vėl, visą tą procedūrą pradėti iš naujo: grįžti prie vaikiškų poterėlių, eiti į bažnyčią, imti vėl iš naujo tą plotkele...”

Čia prisiminė man a.a. brangaus kunigo Juozo Zdebskio žodžiai:

“Kada žmogus yra apalpęs, jis nebegali sau vandens pasiimti. Vandens turi jam paduoti kiti. Kada žmogus dvasiškai miręs, už jį turi kiti melstis, jam turi kiti pagelbėti, kad jis pradėtų tikėti ir mylėti”.

Šventoji Dvasia yra dalintoja vidinių malonių, kurios veda mus į šventumą. “Visi buvome pagirdyti viena Dvasia” (1 Kor 12,13).

Šventoji Dvasia yra šaltinis visam krikščioniškam žmonių gyvenimui ir visai Bažnyčiai vienybės aspektų įkvėpėja. Šventoji Dvasia virš visko yra šaltinis antgamtinės šviesos, kuri įgalina mus suprasti ir įvertinti Dievo žodį, kad jis galėtų mumyse tobulai veikti. Ji yra toji, kuri mus patraukia, žavi, duoda vidinį įsitikinimą, padeda būti ištikimiams Jėzui, Tiesai. Šventoji Dvasia duoda mums naujų jėgų. Duoda mums galios gyventi pagal Jėzaus žodžius ir įsakyamus, net pagal tuos, kurie kartais mums atrodo per sunkūs. Šventoji Dvasia duoda mums stiprybės priešintis pagundai, eiti prieš srovę, visad pradėti vėl iš naujo.

Ji įgalina mus mylėti taip, kaip Jėzus myli. Šventoji Dvasia duoda vidinę laisvę, pilnybę, pasitikėjimą savimi, nebaimingumą, drąsą, nesiliaujantį jaunumą. Ji yra gyvybės versmė ir dvasinis vaisingumas, nuostabūs darbai ir veikla žmonijos gėriui. Šventoji Dvasia yra harmonijos, tikros taikos, bendrystės, brolių ir seserų vienybės įsikūnijimas.

Pranašo Ezechieliaus žodžiuose sutinkame tą dvigubą Dievo Dvasios palaiminimą, išreikštą labai ryškiai:

“Aš duosiu jums naują širdį ir įdėsiu į jus naują dvasią. Prašalinsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu kūnišką širdį. Duosiu jums savo dvasios ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatymus, laikytumėtės mano nustatymų ir

vykdytumėte juos". (Ez 36,26-27). Tai reiškia, kad žmogaus dvasia bus atgaivinta ir atnaujinta Dievo Dvasios darbu. "Duosiu jums savo dvasios..." – tai jau antrasis palaiminimas. Atnaujindamas žmogaus dvasią, Dievas susikuria sau namus jos širdyje. Dievo Dvasia atgimdo, atnaujina žmogaus dvasią.

Iš tiesų, Šv. Dvasia, lyg nematomas vėjas, lanko žmonių širdis ir protus. Mes kartais nustembam, sutikę iš naujo atgimusį draugą ar kaimyną. Mes norėtume jam tarti: "Kas atsitiko? Tu nesi tas pats. Kur dingo tavo nervingumas? Kodėl tu nė kiek nesibaimini dėl išau-gusių kainų ir mažų atlyginimų? Juk šios proble-mos dabar visus jaudina? Nebepastebiu tavyje ir pykčio, savanaudiškumo, kas taip ryšku kasdieniniame žmonių gyvenime?..."

Paklaustasis galėtų mums atsakyti:

"Esu naujas žmogus. Nėra jokio reikalo baimintis, gyventi nuolatinuose rūpesčiuose. Aš dabar tik šitai suvokiau. Buvau miręs, ir esu gyvas. Jėzus, išliedamas man Šventąją Dvasią, išvedė mane iš tamsos į šviesą. Tai atsitiko ne dėl mano valios pastangų ar kad būčiau to ver-tas. Čia Dievo gailestingumo dovana. Jei jis tai padarė man, jis gali ir tau taip padaryti!"

"Vėjas pučia kur nori; girdi jo ūžimą, bet nežinai iš kur ateina ir kurlink nueina. Taip esti ir su kiekvienu, kuris gimė iš Dvasios" (Jn 3,2-8).

Kuris nors, atgimęs iš naujo, gal nemokėtų nei paaiškinti, kaip tai atsitiko, kad jis pasidarė kitu žmogumi? Tik jis jaučia, tik jis žino, kad jam dabar pasidarė geriau, negu pirma. Kad jis rado savyje jėgų nusigręžti nuo nuodėmės ir atsigręžti į Tiesą. Tačiau to atsigręžimo jis norėjo.

Šis krikščionio naujas gimimas ar atgimi-mas vyksta per tikėjimą: girdint Dievo žodį ir jį priimant.

Mūsų tikėjimui reikia tokių akių, kad sak-ramentiniuose ženkluose išvenlgtume dvasinę realybę – Šventosios Dvasios veikimą, teikiantį tikintiesiems naują gyvenimą.

Krikštas yra pirmas žingsnis išganymui

priimti. Sutvirtinimo Sakramentas, kurio dėka gauname Šventąją Dvasią, – padeda gyventi krikščioniškai.

Tikėjimas stiprėja, jei pareiškimas tampa vis asmeniškesnis. Gaila, kad daug žmonių, gavę visus pradinius Sakramentus, vis dar nepa-žįsta Kristaus asmeniškai ir nepatiria jo galios savo gyvenime!

Jei mes sakysime "TAIP!" Dievo tiesai, jei mes priimsime žodį, jis keis mūsų gyvenimą.

Mums reikia pažinti ir patirti tiesą, klausy-tis gerosios naujienos ir ją suprasti. Dievo išga-nomasis veikimas per Šventąją Dvasią yra nu-kreiptas į mūsų protą. Tačiau niekada nesupra-sime mus išganančios tiesos, jei to tikrai nenorėsime. Tokio apsisprendimo reikalauja Evan-gelija. Taip įvyksta asmeninis atsidavimas Die-vui: "Aš tuo tikiu ir atiduodu tau savo gyve-nimą!"

Kai mes atiduodame savo gyvenimą Kris-tui, Šventoji Dvasia suteikia gyvenimo patyri-mą. Dievas ant mumyse esančio tikėjimo, užde-da savo antspaudą, t.y. mūsų dvasiai, kad Kris-tus yra Dievo Sūnus. Tikri krikščionys buvo pasiryžę už tai paaukoti viską, net gyvybę.

"Kristuje ir jūs, išgirdę tiesos žodį – išgel-bėjimo Evangeliją – ir įtikėję juo, esate pažen-klinti pažadėtąja Šventąja Dvasia". (Ef 1,13).

Pirmiausia mes išgirstame tiesą ir po to ap-sisprendžiame priimti gerąją naujieną. Tik vė-liau Šventosios Dvasios krikštu užantspauduo-jamas mūsų tikėjimas.

Tai labai gražiai savo krikštą aprašo šv. Ciprijonas:

"Iki to laiko aš gyvenau tamsoje. Buvau pasinėręs nuodėmingo gyvenimo sūkuriuose, visiškai nutolęs nuo tiesos. Girdėjau, jog Dievas duodavo žmonėms antrą, jų išganymui reika-lingą gimimą, bet aš abejočiau, ar kas nors ga-lėtų mane pakeisti. Nemaniau, kad žmogus galėtų nusimesti savo nupuolusią prigimtį ir pa-sikeisti širdimi ir siela, pasilikdamas tame pa-čiame kūne. Kaip galima – aš klausiau savęs – taip staigiai pakeisti gyvenimo įpročius? Kaip

galima staiga išsilaisvinti iš kaltės jausmo dėl viso savo gyvenimo ir kaip atsikratyti pačioje prigimtyje išišaknijusios nuodėmės?

Tokios buvo mano mintys, nes praeityje buvo daugybė nuodėmių. Nemačiau jokios išeities. Buvau įpratęs pasiduoti savo silpnybėms ir pagundoms. Netikėjau, jog galiu tapti kitu žmogumi”.

Vieną dieną Ciprijonas, 36 metų advokatas, nusprendė apsikrikštyti. Apie tai jis rašo:

“Staiga aš pasinėriau tame gyvenimą teikiančiame vandenyje ir pajutau, kad visa mano praeitis buvo nuplauta. Aš atidaviau Viešpačiui savo gyvenimą. Jis apvalė mano širdį ir pripildė mane Šventąja Dvasia. Taip aš gimiau iš naujo. Stebuklingu būdu išnyko visos mano abejonės, ir pamačiau tai, kas anksčiau man buvo paslėpta. Dabar aš dirbau darbus, kurių anksčiau negalėjau. Supratau, kad gyvenimas pagal puolusią prigimtį vedė į pražūtį. Pasijutau laisvas. Pradėjau gyventi Šventosios Dvasios duotu gyvenimu ir dalintis su kitais amžinuoju”.

Šv. Ciprijonas, išgirdęs Evangelijos tiesą, ją priėmė. Atgailaudamas už savo nuodėmes, jis asmeniškai išgyveno Kristų. Visos jo abejonės ištirpo, krikštu iš naujo.

Šiais laikais dažnai atsitinka, kad pirmas Šv. Dvasios poveikis yra lydimas didelio džiaugsmo, laimės ir pasireiškimo dvasinių dovanų. Tai paslaptingas Dievo veikimas dvidešimto amžiaus žmonėms.

Dievas įvairiais būdais mus moko pažinti Jėzų, patirti jo kryžiaus jėgą laisvinantis iš nuodėmių.

Mes visi turėtume melsti Šv. Dvasios išsiliejimo mūsų gyvenime. Ir nesvarbu, koku vardu šią malonę pavadintume. Jei norime tapti subrendusiais krikščionimis, prašykime Šventąją Dvasią pripildyti mus, kad savo širdyse susitiktume su Dievu ir jo Sūnumi.

Šventoji Dvasia mums padeda mirti nuodėmei ir gyventi vien Dievui.

Tačiau ne visi atsiliepia Šv. Dvasios pra-

kalbinimui. Jis girdėjo, kad Dievas yra. Kartais net kreipėsi į jį reikale. Kartais, po aiškaus Dievo įsikišimo, pripažįsta jo veikimą. Tačiau, nebendraudamas su Dievu, vėl lieka vienas. Visa, kas vyksta pasaulyje, aiškiname kaip energijos, žemės turtų ar kitų priežasčių išdava. Protu ir dvasia atsiskyrę nuo Dievo, žmonės skursta tamsiame vienišume.

Tik tada, kai Jėzų pažįstame asmeniškai, išsilaisviname iš tamsios vienatvės urvo. Atpažindami Dievo išganomąjį veikimą savo gyvenime, mes patenkame į dienos šviesą. Šventoji Dvasia išsilieja mumyse ir stiprina mūsų ryšius su Dievu. Tada jau nekyla abejonės, ar Jėzus yra Dievo Sūnus. Tai mums apreiškia Šventoji Dvasia.

“Štai aš visa darau nauja!” (Apr 21,5). Apaštalas Jonas, Dievo įkvėptas pranašauja, kad net kovodama ir persekiojama Bažnyčia pasiruoš sutikti “naują dangų ir naują žemę” (Apr 21,1). Mes tikime, kad pasaulis bus visiškai atnaujintas. Jame neliks nieko, kas galėtų menkinti pilnutinį gyvenimą ir laimę.

“Tiems, kurie darbuosis Dievo karalystei, naujasis pasaulis bus kaip jo dovana jiems. Jie jiems atlygins už jų ištikimybę, gyvenant pagal jo žodį, o Šventoji Dvasia, kurią Jėzus savo mirtimi ir prisikėlimu įvedė istorijon, jų gyvenime apsiereikš savo galybe.

Tas atnaujinimas prasidėjo su Jėzaus atėjimu į žemę. Jis vyksta ir dabar, vaduodamas mus iš nuodėmės ir vesdamas į Dievo vaikų laisvę.

Tas keitimas nesiriboja tik individualiu asmeniu, bet per asmenį keičia ir visą bendruomenę.

Leiskime tad Šventajai Dvasiai veikti, kad ji uždegtų mumyse uolumo ugnį, duotų šviesos suprasti Jėzaus žodžius ir jo šventą valią! Atsiverkime Šventosios Dvasios reikmei ir šaukimės Šventosios Dvasios. Tik ji atnaujins žemės veidą!

Ateik, Šventoji Dvasia, ir atnaujink mūsų širdis!

BAIMĖS AR MEILĖS DIEVAS

Algirdas Paliokas SJ

Ką mes geriau pažįstame: ar baimės Dievą, ar meilės Dievą? Kas mus labiau veikia: pirmasis ar antrasis?

Kas, ar ne baimė skatina galvoti taip: “Kai pasiesiu, tai dažnai eisiu į bažnyčią”, arba: “Kai jau matysiu, kad mirtis čia pat, tada pasikviesiu kunigą ir atliksiu išpažintį iš viso gyvenimo”.

O vaikus auklėjo sakydami: “Taip nedaryk, Dievas nubaus”. Griaustinio metu: “Matai, vaikelį, kaip Dievas pyksta”. Taigi Dievas gali atimti regėjimą, klausą, kalbą, net luošų padaryti... Jis yra visažinantis ir visagalintis, kad tuoj pat nusikaltėlių nubaustų. Šie vaizdiniai, išlikę sąmonėje, nejučiomis valdo mūsų bendravimą su Dievu, liepdami be didelio reikalo nelįsti Dievui į akis.

Antroje Šv. Rašto knygoje skaitome: “Aš Viešpats, tavo Dievas, esu pavydus Dievas, skiriantis bausmę už tėvų kaltę vaikams – trečiajai ir ketvirtajai kartai tų, kurie mane atmets, bet rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos, tiems, kurie mane myli ir laikosi mano įstatymų” (Iš 20,5-6).

Mūsų laikais jau nebetikima, kad mums tenka atkentėti už prosenių nusikaltimus ir taip pat, kad už mūsų kaltes reikės kentėti vaikams, anūkams ir proanūkiams. Sunku patikėti tuo, ko nematai. Tai kas, kad jau antra ir trečia karta Hirošimoje ir Nagasakyje dar tebejuočia atominės bombos krikštą. Tai kas, kad pasauliniame vandenyne jau žuvo ne viena dumblių rūšis ir biosferoje sutrikdyta pusiausvyra. O ką nuveiks pražūtingieji kosminiai spinduliai ir visuotinė ekologinė tarša, pajus tik tolimesnės generacijos. Gal mūsų tėvai, gal mes patys išjudiname tą tūkstantmetę pusiausvyrą, o mūsų vaikai jau plakami ligų ir polinkių į jas rykšte. Sveikas,

stiprus, nesergąs vaikas jau retenybė. Bet ar Dievas nubaudė niekuo nekaltus vaikus? O kas laukia jų palikuonių?

Jei materialiname pasaulyje dar galima atsekti pasekmės priežastį, tai dvasiniame – daug sudėtingiau. Bet lygiai taip pat ir čia netrūksta dvasinių nuodų. Gėriu prisidengę klaidinančios idėjos sprogimo greičiu plinta planetoje ir apnuodija milijonų sąmones. Jų priedangoje ardoma Dievo tvarka žemėje, žmogaus prigimties žmogiškumas bei dvasingumas. Ir vėl: ar Dievas tai daro? Ar jis baudžia ašaromis ir krauju?

Grįžtame prie ištraukos iš Išėjimo knygos. Ar mums nieko nesako 1000 ir 4 santykis? Jeigu vienai generacijai skirsime 75 metus, tai per 300 metų gali pasireikšti Dievo teisingumas, tačiau mes maitinamės tuo gėriu, kurį krovė mūsų proseniai 75.000 metų. Ar galima palyginti Dievo teisingumą su Jo gerumu ir meile? Ar galima palyginti šiuos du skaičius, jei pirmasis ištirpsta antrame?

Dievas žino, kad netekusi rojaus žmonija palinko blogio pusėn ir negali atsitiesti. Tik po atpirkimo prasidėjo tiesių žmonių era, šventųjų era. Bet vargas pasauliui, nes jų tiek nedaug, o turime tokie būti visi. Todėl šio silpno žmogaus kiekvienas geras darbas ar meilės blyksnys yra Dievui taip mielas, kad jam leidžia nukeliauti tūkstantmečius į ateitį.

Koks Dievas nusidėjusiam? Jis neša neklusniąją pražuvusią avį, priima sūnų palaidūną lyg nieko jis nebūtų jam iškrėtęs, į rojų pasiima lastrą, atleidžia muitininkui ir ašaromis jo kojas plaunančiajai. Dievas atleidžia neskaičiuodamas ir duoda negailėdamas. Mes skaičiuojame aritmetiškai, Dievas – logaritmiškai. Jis tik ir telaukia kokio nors mūsų gėrio, kad jį galėtų pakelti dideliu laipsniu. Su nuodėmėmis irgi

Vysk. Jono Borutos konsekracijoje dalyvavusieji lietuviai vyskupai (iš kairės): vysk Juozas Matulaitis, arkiv. Sigitas Tamkevičius SJ, naujasis vysk. Jonas Boruta SJ, arkiv. Audrys J. Bačkis, vysk. Juozas Tunaitis, vysk. Juozas Preikšas ir vysk. Paulius Baltakis OFM

viskas kitaip. Suskaičiavę nuodėmes, mes kankinamės ir laukiame, kiek Dievas už jas mums atskaitys. O jis kiekvienam: ir muitininkui, ir nusidėjėlei, ir palaidūnui – dangų.

Tai tiesa, kad Dievas visas iš meilės, kad jis yra pati Meilė. Pagal savo atvaizdą sukūręs žmogų, jis be galo trokšta išlikti intymiaame ryšyje su savo kūriniais. Lietuviškai nesikuklinkime ir negalvokime, kad meilės kalba su Dievu mums per aukšta matematika. Argi mes nemokame nusišypsoti artimui, neprašius padėti, įsijaučiaunčiai paguosti, drąsinančiai paskatinti, džiaugsmą padidinti, kantriai patarnauti, ir pan. Bet visa, ką artimui padarome, padarome savo Viešpačiui ir sau šimteriopai, ir dar tūkstančiams ateinančiųjų, juk taip ir išpildome Kristaus nurodymą: „Aš jum štai įsakau: vienam kitą mylėti!“ (Jn 15,17).

Gera, artimą mylėti vienaip ar kitaip mokame, bent jau žinome, kaip jį mylėti. O kaip išmokti Dievą mylėti?

Kristus mokė: „Kas pripažįsta mano įsakymus ir jų laikosi, tas tikrai mane myli“ (Jn 14,21). Gerus, jautrios sąžinės tikinčiuosius nuo Dievo atitolina pusiau sąmoningos klaidos, iš staigumo ištrūkę neapgalvoti žodžiai ar poelgiai, kurių tuoj pat gailimasi. Visa tai juk nenaikina žmogaus nusistatymo klausyti Dievo ir, aišku, jo meilės mums. Suklydus nesusigūžti, o padvigubinti savo meilę reikia. Tada net klaidos padės mums artėti į Dievą.

Po rojaus esame palinkę blogin. Kas efektyviau padės atsitiesti: ar baudžiančio Dievo vaizdinys, nuolat palaikomas mūsų sąmonėje, ar ramybe ir meile spinduliuojantis Išganytojo veidas, tyliai prašantis bendravimo, bent trumpų akimirkų, kad senąjį žmogų galėtų perauginti į naująjį žmogų. Žmogaus Sūnus laukia, o žmonių vaikai ar jam atsilieps?

Gyvenimo pavyzdys

Kostas Paulius

Jėzus, atėjęs į šią žemę, paliko mums pavyzdį, kaip privalome gyventi pagal tikėjimą. Jis ir sakė: “Aš jums daviau pavyzdį, kad ir jūs darytumėte, kaip aš jums dariau” (Jn 13-15).

Taipgi ir apaštalas Petras primena: “Jūsų elgesys pagonių tarpe tebūna pavyzdingas, kad, nors dabar šmeižia jus kaip piktadarius, pažinę jūsų gerus darbus, imtų šlovinti Dievą aplankymo dieną” (1 Pt 2,12).

O evangelistas Matas primena tai, ką Jėzus sakė: “Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas” (Mt 5-48).

Apaštalas Paulius savo laiške galatams rašo: “Kas sėja savo kūnui, tas iš kūno pjaus pražūtį, o kas sėja dvasiai, tas iš dvasios pjaus amžinąjį gyvenimą. Nepailskime daryti gera; jei neaptingsimė, savo metu pjausime derlių! Tad, kol turime laiko, darykime gera visiems, o ypač tikėjimo namiškiams” (Gal 6,8-10).

Užtai ir turime daryti gera ne tik pagal tikėjimą gyvenantiems, bet ir visiems. O gera darymo yra įvairių būdų, kuriuos turime priitaikyti aplinkybėms ir situacijoms, ir pagal tai su kokiais žmonėmis bendraujame. Juk gera darymas daug ką pasako, nes toksai pavyzdys savaime liudija, kaip reikia gyventi pagal Dievo duotą tikėjimą.

Gyvenimo pavyzdys, nuoširdžiai ir ryžtingai vykdant tikėjimą, geriau liudija paklydusiems, negu žodžiai ir įtikinėjimai. Juos labiausiai paveikia artimo meilė, nuolankumas ir nuoširdus rūpinimasis kiekvienu žmogumi, užjaučiant jį kentėjimuose, padedant nelaimėse ir su dėmesiu klausant jo visų pasipasakojimų ligi galo.

Ne kokie atskiri darbai ir veikla, bet visas gerų žmonių gyvenimas ir jų egzistencija reiškiasi visu aktyvumu, pasiaukojimu ir malda, tuo būdu rodant tikro gyvenimo pavyzdį kitiems.

Bet mes turime neužmiršti, kad esame žmonės ir kiekvienas turime visokių ydų ir silpnųjų, su kuriomis stengiamės kovoti ir joms nepasiduoti, o kai nesiseka jų įveikti, tada turime nuolankiai melsti Viešpaties pagalbos, Marijos ir šventųjų užtarimo.

O kai su artimu dalinamės tais mūsų patyrimais, kaip stengiamės ir kovojame su tomis mūsų silpnosiomis ypatybėmis, tada jis geriau pradeda suprasti, kad ir jis pats visokių silpnųjų turi, ir jam reikia su jomis kovoti.

Bet jei atsitiktinai situacija pasidaro komplikauta, nes sąlygų verčiami turime gyventi kartu su tokiais, kurie mus šmeižia, apgaudinėja, vagia, meluoja ir mus niekina, tada su tokiais negalime bendrauti, nes būtų nesaugu. O už tokius ypač turime melstis ir aukotis, kad Viešpats jų pasigailėtų, nes taip nusikalsdami jie eina į amžinąją pražūtį.

Taipgi ir šventųjų gyvenimo pavyzdžiai mus moko ir skatina gyventi taip, kad ir mūsų gyvenimas būtų kaip pavyzdys kitiems. O norėdami Dievo mums duotą laiką naudoti geriausiai, viską, o viską turime aukoti Jam: visus kentėjimus, nesėkmes, nuo žmonių patiriamus žiaurumus, ligas ir visas negales, viską paversdami nesiliaujančia malda ir aukojimu. O kai tai darysime, mūsų gyvenimas bus verčiausias ir prasmingiausias Dievo akyse.

Tada tikrai galėsime būti tuo gyvenimo

Glventi – reiskia myleti

Jonas Ivanauskas

(Konkurse premijuotas rašinys)

Būna dienų, kai širdis, lyg skaidri krištolo taurė, prisipildo karčių gyvenimo nuodų. Neįau visuotinis blogis pasiekė apogėjų?.. Pykčio ir žiaurumo apimta motina nužudė savo trimetę dukrytę, gražuolė klasės draugė tapo prostitute, girtas sūnus peiliu smogė tėvui, mokytojas pavogė bendradarbių atlyginimus, gobšus kunigas pasiglemžė našlaičiams siunčiamus pinigų, iš pavydo brolis brolio namus sudegino... Gal užteks! Koks dar kartybės lašas nukris man į širdį? Kur pabėgti, kaip apsisaugoti nuo be-

siskverbiančių į tavo blogio nuodų, kad ir pats netaptum nuodingu lašu, nukritusiu į tėvo, motinos, žmogaus širdį? Gal jūs žinote tokį Eldoradą? Netikiu, todėl atsiverčiu savo dienoraštį ir vasarotais takais grįžtu į vaikystę, kur nuoskauda, pyktis, godumas, puikybė, pavydas drumzlina ašara nusirisdavo per skruostą į sodrią žemę – mano vaikišką širdį, – iš kurios išaugdavo stebuklinga gėlė ir pražysdavo švelnumo, meilungumo, gailestingumo, skaistmumo, dosnumo žiedais.

pavyzdžiui tiems žmonėms, su kuriais asmeniškai bendraujame ar su kuriais susirašinėjame. Tada mūsų pačių gyvenimas liudys žmonėms, jei stengsimės pavyzdingai gyventi pagal Dievo duotą tikėjimą.

O vienas geriausių būdų, kuris mums padeda sekti Jėzaus pėdomis, Jo viso gyvenimo kelyje, tai rožinio kalbėjimas. Kai kalbėdami rožinį sekame Jėzumi, tada Jo gyvenimo pavyzdžiai mus moko, skatina, drąsina, ragina ir įsako sekti Juomi nuo pat gimimo Betliejuje, ligi mirties ant kryžiaus, kada Jo kančia pasiekė viršūnę ir Jis šaukė: "Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai" (Mk 15,34).

Todėl rožinio kalbėjimas nėra tik paprastas prisiminimas Jo gyvenimo pavyzdžių, bet nuoširdus ir gilus įsijautimas į Jo mokymo tikrąją prasmę ir svarbumą, kai tie Jo gyvenimo pavyzdžiai mus skatina, padeda ir ragina nepasiduoti sunkiose valandose, kai mus ištinka kentėjimai, kada jaučiamės lyg jie būtų virš mūsų jėgų. Tada rožinio kalbėjimas padeda mums nepasiduoti, geriau suprasti Jėzaus mokymą ir skatina ryžtingai sekti Jo gyvenimo pavyzdžiu, kad nuoširdžiai stengdamiesi ir mes galėtumėm būti tikraisiais tikinčiųjų gyvenimo pavyzdžiais, tuo būdu liudydami ir padėdami kitiems stengtis gyventi pagal Jėzaus gyvenimo pavyzdį ir mokymą.

Tad ir stenkimės būti nuoširdžiais ir ištikimais, ryžtingai sekdami tokiu nuostabiu Jėzaus gyvenimo pavyzdžiu ir Jo mokymu.

balandžio 17 diena

Šeštadienį šeštoji b klasė važiuos ekskursijon į Kryžių kalną. Už autobusą teks pusdienį padirbėti. Tokią džiugią naujieną mums pranešė pats mokyklos direktorius. Valio! Žinoma, padirbėsime, kad net dulkės rūks!

Į talką susirinkom beveik visi. Nebuvo tik Simo. Tai ir gerai. Jau labai jo nemėgom. Ateina į klasę apšepęs, nesiprausęs, o aną kartą net eterio prisigėręs. Visą klasę pridvokindavo. Ir ką ta auklėtoja cackinasi su juo – neveja lauk. O kad jo šiandien nėra – labai ir labai gerai! Nesimaišys po akimis ir per ekskursiją. Gėda su tokiu. Visi galvos, kad mes kokie prasčiokai. Taip čiauškėdami, dirbome spėriai. Į priekabą smarkiai bumsėjo akmenys. Mes, berniukai, pirmavom. Auklėtoja su keliomis mergaitėmis atsiliko – kapstėsi kaip vištos, matyt, aptikusios didelį akmenį, norėjo jį išritinti.

– Vaikai, pavojus, – staiga išgirdau ledinį Lino balsą, – žiūrėkite, ogi Simas ateina!

– O, siaube! – klyktelėjo Adomas ir pasiliko išsižiojęs. Net perkūnas iš giedro dangaus nebūtų taip išgąsdinęs vaikų.

– Polundra! – ūmai šuktelėjo Tadas. – Duodam jam į kailį, ir tegul nešdinasi!

– Duodam, duodam! – suklego balsai.

– Vaikai, vaikai, gal nereikia, – suabejojo kažkas, bet jo niekas negirdėjo. Visi puolė ieškoti parankesnių akmenukų.

Simas potekinis artėjo prie mūsų, vienplaukis, nudryžusiu švarkeliu, vos pavilkdamas didžiulius, matyt, tėvo kaliošus.

– Pavėlavau, kol gyvulius pašėriau...

– Būrys! Ramiai! Pasiruošt! – skardus Tado balsas nustelbė Simo pasiaiškinimą.

– Ugnis! – šaižiai riktelėjo naujasis vadas, ir į Simą pasipylė akmenų kruša. Vaikas, visiškai nesitikėjęs tokio pasveikinimo, žiūrėjo į mus išplėtęs akis, o paskui suklupo. Mes dairėmės naujų akmenų, čiupome kietesnius žemės grumstus. Netikėtai tarp mūsų ir Simo išdygo auklėtoja (mes ją visai buvome pamišę). Jos

baltas lyg drobė veidas keistai trūkčiojo, kietai suspaustos lūpos buvo beveik mėlynos. Ji dar bandė įkvėpti oro, bet keistai susvyravo ir tuoj pat sukniubo šalia Simo. Tai įvyko akimirksniu. Prie jos kojų dar bumbtelėjo iš toliau paleistas grumstas ir subiro į smulkučius gabalėlius. Pats žiauriausias mano gyvenime mūšis baigėsi, tik vietoj pergalingo “valio” stėjo mirtina tyła. Ant žemės be žado tysojo auklėtoja, o Simas, susirietęs į kamuoliuką, unkštė it šuniukas. Iš jo prakirsto skruosto ir antakio sruveno kraujas. Išsigandę puolėme šluostyti kraują delnais, bet veltui – mūsų rankos buvo ne tik purvinos, bet ir kruvinos...

O į Kryžių kalną išvažiavome tik po trijų savaičių, kai apgijo Simo žaizdos ir iš ligoninės grįžo auklėtoja. Pats linksmiausias autobuse buvo Simas: dainavo, kėlė išdaigas, vaikai jį vaišino saldainiais, sumuštiniais ir nė vienas neištarė: “Driskiau”.

Deja, man visai nebuvo linksma. Rankoje, suvyniojęs į nosinę, spaudžiau mažą kryželį, kurį išdrožinėjau praėjusią savaitę. Žinojau – įsmeigsiu jį ant kryžių kalno ir prižadėsiu Viešpačiui, kad niekada nesutepsiu savo rankų draugo krauju, o širdies – pykčiu ir rūstybe.

Praėjo daug metų. Dievui duotą pažadą iki šiol tesėjau. Tik žodžiai, kurių tada neištariau nuskriaustajam draugui, dar tebeauga mano širdyje.

rugėsėjo 23 diena

Jau turbūt dešimtą kartą skaitau užrašą ant savo kambario sienos: “Mylėk savo artimą, kaip pats save”. Šiandien man labai liūdna: ką tik grįžau iš kapinių...

Kokia juoda, kokia bauginanti kapo duobė. Į karsto dangtį dusliai bilstelėjo pirmieji molio gabalai. Vėl ir vėl... “Viešpatie, atleisk, – tyliai šnabždu, – atleisk man – aš irgi kaltas dėl šio žmogaus mirties”. “Žmonės, – noriu sušukti visiems, čia susirinkusiems, – ir jūs kalti, kad mirė Bėdžius! Kam slepiate akis už prašmatnių vainikų ar gėlių krepšelių. Jis mirė iš bado! Ar ži-

not? Ne kokioj Afrikoj ar Indijoj. Ir ne Sacharo dykumoj! Jis mirė čia, šalia mūsų! Ar girdit?!”

Ne, aš nešaukiu, aš tyliau, sukandęs lūpas, nors ir skaudi tiesa sprogdina krūtinę. Aš tyliau, kaip ir jie visi šitie žmonės, ir šturpstu nuo nesibaigiančio žemių dunksėjimo. Ne, jau ne žemės, o savo širdies, savo sąžinės.

Bėdžius nebuvo elgeta – jis niekada neprašė išmaldos. Kartais jis sedėdavo skverelyje ant suoliuko, stoviniudavo parduotuvės kampe, vaikštinėdavo prie ligoninės ar mokyklos. Ne kartą, senelės pasiūstas, nunešdavau jam sumuštinį ar pyrago gabalą. Nemačiau, kad kas nors jį užkalbintų. Vaikai jį erzindavo ir pravardžiuodavo, o ir aš pats, išpaudęs į rankas lauknešėlį, dumdavau, kiek kojos neša.

Ilgainiui prie jo pripratau ir nutariau – prieisiu ir užkalbinsiu šitą keistą vienišą žmogų, kad ir kiek šaipytųsi mano draugai. Tačiau prasidėjo rudenį darganos, ir Bėdžius kažkur dingo. Po savaitės atrado jį laiškininkė Mickienė apleistoje daržinėje, išsekusį, vos begyvą. Atvežė ligoninėn. Veltui – bado išsekintas organizmas pasidavė mirčiai.

Iškilmingai grojant orkestrui, gėlių jūroj keliavo Bėdžius į paskutinę vietelę – kapines. “Žiūrėkite, ar matote, kokie dosnūs, kilnūs mūsų miestelio žmonės” Tik kodėl, pakubom su krovę puošniusius vainikus ant ką tik supilto karsto, jie potekom išskubėjo iš kapinių, nubraukę ne tik ašaros, bet nė nežvilgtelėję kaimynui į akis? Nė nepažvelgė...

Šiandieną, įmesdamas kartais paskutinį

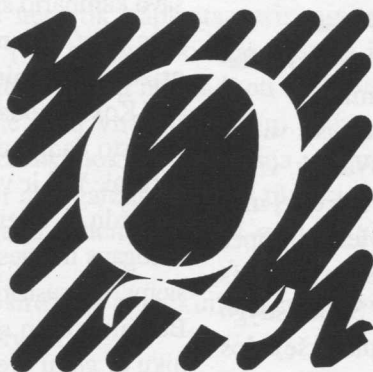
centą į ištiestą ranką ar kepurę, aš dairausi jo – mūsų miestelio Bėdžiaus. Taip norėčiau grąžinti jam vaikišką savo skolą – artimo meilę.

gruodžio 6 diena

Šiandien tikras pasninkas – iki stipendijos dar dvi dienos, spintelė tuščia, net pelė nugaištų, o kišenėse švilpauja vėjas. “Ką gi, vyručiai, vandens atsigersim ir į lovą”, – pajuokavo Vidas. Taip ir padarėm.

Pabudau nuo gundančio duonos ir lašinių kvapo. “Bene sapnuoju”, – pamaniau. Bet ne! Baltas lyg šmėklis prie savo lovos ant žemės sėdi Stepas, atsidaręs savo paslaptinę lagaminą, ir kažką pjausto, kemša į burną. Žiebtuvėlio šviesoje gerai išžiūrėjau žybčiojant peilį. Vos nešuktelėjau pasipiktinęs, tačiau kumštelėjau tik Vidui į pašoną. Jis spūstelėjo man ranką – nemiega. O ir Vlado antklodė, užtraukta ant galvos, liudija, kad jis prunkščia iš juoko ir bijo išsiduoti. Manęs visai neėmė juokas – buvo gaila Stepo, godžiai, pavydžiai šlemščiančio lašinius, nesuprantančio, kad didžiausia žmogaus laimė – duoti, pasidalinti paskutiniu kąsniu su alkstančiu. Kitą dieną ant kambario sienos užrašėme vaikišką kalambūrą: “Nors ir musė – tik per pusę”. Tik atrodo, kad Stepas nieko nesuprato: jo kietasis lagaminas su dižiule spyna lindėjo po lova ir laukė nakties... Tamsos!

Užverčiau dienoraštį – savo apmąstymų knygą. Iki kito karto! Jūs turbūt supratote, jog aš norėjau pasakyti: Tavo gyvenimas tiek yra vertas, kiek tu padarei gero kitiems.

Dievo valios vykdymas

CHIARA LUBICH

“Kas tik vykdo Dievo valią, tas man ir brolis, ir sesuo, ir motina” (Mk 3,35).

Tais žodžiais Jėzus pasakė žmonių miniai, susirinkusiai aplink jį, kuriuos jis laiko savo šeimos nariais. Tai yra tos ypatingos jo šeimos pavyzdys. Tai yra tokia šeima, kurios giminystės ryšiai nesaisto. Tie, kurie priklauso tai jo šeimai, yra visi tie, kurie, kaip jis, vykdo Dievo valią.

Dievo valia yra Dievo balsas, kuris nesiliaujančiai ką nors mums sako ir mus kviečia. Tai yra toksai nuostabus jo veikimas, kuris tęsiasi visame mūsų gyvenime ir tam gyvenimui pasibaigus. Tuo būdu Dievas reiškia meilę mums, laukdamas mūsų atsakymo, kad galėtų vykdyti mūsų gyvenime savo nuostabius darbus. O Dievo valia ir yra, kad darytume tai, kam jis mus ir pašaukė, vykdydamas tikrą mūsų asmenybės atbaigimą.

Taipgi yra ir ypatingoji asmenybė, kurios gyvenimas liudija mums, ką daro Dievo valios vykdymas, visiškai atsisakant savosios: o toji asmenybė yra Marija, Jėzaus Motina. Mes matome, kad josios dvasinis gyvenimas turėjo pilnybę, kai ji, gyvendama žemėje, vykdė Dievo valią: “Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei” (Lk 1,38).

Marijos nesiliaujanti ištikimybė Dievo valiai, net skaudžiausiais ir tragiškais momentais padėjo jai vykdyti tą nepaprastą planą, kurį Dievas jai turėjo visoje amžinybėje.

Marija, vykdydama Dievo valią, tapo Jėzaus Motina – Dievo Motina.

Taip pat ir mūsų ryšiai su Dievu yra panašūs į tikros giminystės santykius su Juo. Mūsų buvimas istorijoje neprasidėjo tik mūsų gimimo metu. Ne, Dievas amžinai rūpinosi mumis. Dievas visuomet galvojo apie mus ir mus mylėjo. Mes visuomet buvome jo širdyje.

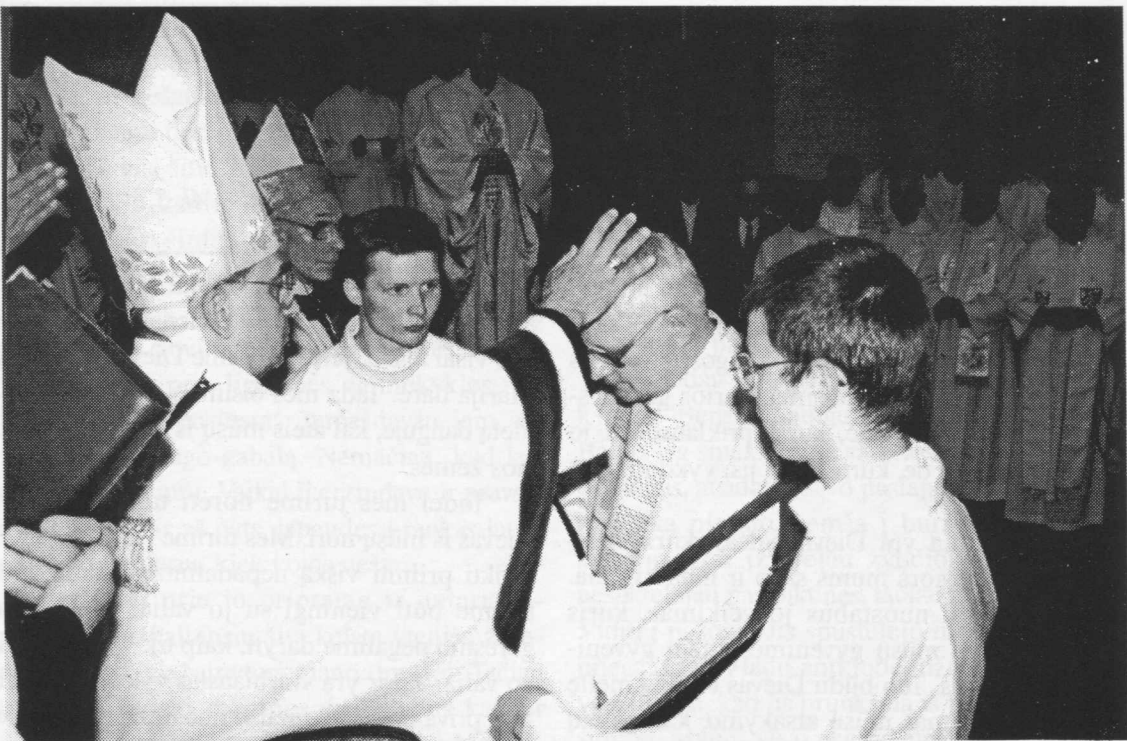
Kada ir kur? Apie tai dabar mes nežinome ar žinome tik truputį, bet vieną dieną mums bus visai aišku, jei vykdysime Dievo valią, kaip Marija darė. Tada mes eisime į mums paskirtą vietą danguje, kai ateis mūsų išvykimo diena iš šios žemės.

Todėl mes turime norėti taip pat to, ko Dievas iš mūsų nori. Mes turime paklusti jam ir sutikti priimti viską nepadalinta širdimi. Mes turime būti vieningi su jo valia. Mes nieko geresnio negalime daryti, kaip tik vykdyti Dievo valią. Tai ir yra svarbiausias vykdymas, kurį mes privalome ištikimai ir nuoširdžiai visuomet tesėti. Tada mes ir galėsime būti tais Jėzaus šeimos nariais.

O ką reiškia vykdyti Dievo valią taip, kaip jis nori? Tai reiškia, kad mes turime vykdyti Dievo valią nuoširdžiai ir uoliai, viską darydami visuomet taip, kaip Jis nori, kada kalbame, telefonuojame, klausome, padedame, studijuojame, meldžiamės, valgome ar miegame. Vienu žodžiu, tai reiškia, kad turime gyventi kasdienos gyvenimą, atlikdami kiekvieną momentą mūsų profesines pareigas, gyvendami savo šeimose, bendraudami su mūsų aplinkos žmonėmis. Tada toksai Dievo valios vykdymas nuostabiai palengvins mums atlikti visus darbus, gyvenant esamą momentą.

Visi didieji dvasinio gyvenimo žinovai, pataria, kad mes gyventume tą esamą momentą rūpestingai, uoliai ir ištikimai. O gyvendami tą esamą momentą, mes galėsime gerai vykdyti visas savo pareigas.

Ir kai taip gyvensime esamą momentą, tada mūsų kryžiai bus pakenčiami. Taipgi, gyvendami esamą momentą, mes gausime iš Dievo ir įkvėpimą.

Arkiv. Audrys J. Bačkis, asistuojamas vysk. Juozo Tunaičio, konsekruoja vyskupą Joną Borutą SJ. Rankų uždėjimas ant galvos – pagrindinė konsekracijos apeiga.

Mūsų, praeitis jau pasibaigė; o kokia bus ateitis, mes nežinome. Todėl tik vien toji tikrovė turi reikšmę; kas mes dabar esame ir ką mes darome šį momentą. Kiekvienas akimirksnis yra brangus, nes tik jis yra mūsų žinioje.

O kol mes esame čia, turime būti pasiryžę tęsti visus mažus ar didelius planus, kuriuos vykdydami turime atidėti mūsų kitus sumanymus, reikalus ir darbus, šalindami rūpesčius, kurie trukdo mūsų atidą ir veiklą. Ką mes bedarytume, turime nuoširdžiai, noriai ir visomis jėgomis atlikti gerai, užbaigdami visus savo darbus galutinai. Tuo būdu mes vykdysime Dievo valią.

Tik taip viską darydami, mes galėsime kurti naujas ir atnaujinti jau esančias tikinčiųjų bendruomenes bei humaniškas šeimas. Iš tikrųjų Jėzaus mokymas padeda mums geriau suprasti, kad žmonių santykiai, pagrįsti tik rasės, kultūros ar giminystės ryšiais, neatnaujina intymių ir nuoširdžių žmonių santykių.

Užtat visi tie, kurie stengiasi vykdyti Dievo valią, pakludami įstatymui, kurį jis įdiegė į kiekvieno širdį, sudaro tą vieną didžiulę šeimą, paplitusią pasaulyje. Tada kiekvienas jų yra Jėzaus “brolis, ir sesuo, ir motina”.

Iš anglų kalbos vertė *Kostas Paulius*

• Birželio 14, Gedulo ir vilties dieną, Berčiunuose, netoli nuo Panevėžio, pašventinta Tautos Kankinių bažnyčia ir varpinė. Tą pačią dieną suskambėjo varpai, perkelti iš pirmosios Šv. Jurgio lietuvių bažnyčios Čikagoje. Varpai buvo išsaugoti ir nusiųsti į Lietuvą Marijos Rudienės rūpesčiu ir dėka. Ji taip pat finansavo ir varpinės statybą.

JAUNIMAS

Konkursiniai jaunimo rašiniai

JAV LB Švietimo taryba sumanė paskelbti patriotinių rašinių konkursą *diasporoje* gyvenantiems lituanistinių mokyklų moksleiviams. Lėšos premijoms buvo gautos iš Raimundo Gri-galiūno Fondo. Moksleiviai konkursu susidomėjo ir atsiuntė nemaža puikių straipsnių iš Punsco, Pietryčių Lietuvos ir Karaliaučiaus mokyklų.

Porą tų rašinių dedame į šio *Laiškų lietuviams* numerio *Jaunimo* skyrių. Gal vieną kitą rašinį išs-pausdinsime ir kituose numeriuose.

Redakcija

PUNSKO MIESTO KŪRIMOSI PRADŽIA

Dalia Valinčiūtė
(Punsco pradžios mokyklos VIa mokinė)

Žlugus XIII-tame amžiuje jotvingių valstybei, šis kraštas ištuštėjo, bet vietomis dar liko po kelis gyventojus. Apie tai byloja miškų bitininkai, kurie turėjo mokėti mokesčius kunigaikščiui Vytautui Didžiajam. XIV-to amžiaus viduryje dar buvo matomi buvusių gyventojų pėdsakai, vadinami epi-

demėmis. Jotvingių buvimas akivaizdus: patvirtina tai ežerų, upių, raistų pavadinimai.

Sūduva – tai buvo dažnai vadinamas jotvingių kraštas. Šis kraštas priklausė Lietuvos Didžiajam kunigaikščiui. Sūduvos krašte buvo labai daug miškų, kuriuose buvo bičių, paukščių ir daug laukinių žvėrių. Kunigaikščiai mėgdavo čia atva-
žiuoti medžioti. Žygimantas Augustas pradėjo prekiauti medžiu, plukdė jį Nemunu į Karaliaučių ir Dancigą.

Lietuviai su kryžiuočiais dažnai ginčijosi dėl tų miškų, kol pagaliau nusprendė pasidalinti. Pir-masis padalinimas įvyko 1398 metais Salino salo-
je, bet jis negaliojo. Tik vėliau, kryžiuočiams pra-laimėjus Žalgirio mūšį, prie Melno ežero 1422 metais įvyko galutinis padalinimas. Ta riba išsilai-kė iki 1945 metų – tai rytinė Rytprūsių siena. Visa Sūduva priklausė Lietuvai. Kryžiuočiai buvo nepa-tenkinti tokiu padalinimu, todėl tą sieną turėjo patvirtinti dar 1492 ir 1529 metų aktais.

Dalis tų didžiųjų miškų išliko dar iki šių laikų. Tai dabartiniai Augustavo miškai, o dalis jų buvo okupuota – tai dabartinis Seinų – Punsco kraštas.

Valakų reforma, XVI-to amžiaus antroje pusė-je, plačiu mastu pravesta Lietuvos Didžiojoje Ku-nigaikštystėje, neaplenkė ir mūsų krašto. Jau 1559 metų sąrašė yra minimas Seivų dvaras, bet į vaka-rus nuo Punios ežero nėra nei vieno kaimo. Turbūt čia dar žemė buvo apaugusi miškais. Paminėtos yra tik aštuonios tarnybos miško tankmėje; tai tur-būt ir buvo užuomazga tų kaimų, kurie vėliau susi-kūrė prie Punios ežero. Galėjo tai būti senojo Puns-co pradžia, bet šis miestas įsikūrė vėliau. Kaimai prie Punios ežero prasidėjo kurtis šiek tiek vėliau. Iš 1642 metų dokumento žinome, kad Seivų seniū-nijoje buvo išskirti 334 valakai žemės, o tai reiškia, kad ten gyveno nedidelis būrelis žmonių.

Seivų dvaras tapo Seivų seniūnijos centru ir turėjo didelę įtaką Punsco miesto kūrimuisi ir vystymuisi. Netoli dvaro buvo darykla ir dvarelis, kuriam priklausė trys valakai žemės bei pievos prie Šelmentos ir Vingros upės, Bandos ežero. Seniūni-joje buvo du malūnai. Vienas prie Juodosios Sei-vos upės, kitas prie Akuotės upės (netoli dabartinių Pristavonių kaimo).

1642 metų sąrašė yra šie kaimai, priklausę Seivų seniūnijai: Vygrėnai, Šlynakiemis, Senasis

Punkskas, Naujasis Kampuotis, Stulgiai, Šilainė, Dubrauninkai, Senasis Kampuotis, Vidugiriai, Padvariškės, Didžiuliai, Vilkapėdžiai, Žvikeliai, Raisinginiai, Baltieji Seivai, Taurai.

Šiame sąrašė trūksta keturių kaimų, kurie vėliau įsikūrė ir yra minimi XVIII-to amžiaus pabaigoje (Trakiškės, Burokai, Navininkai, Budziskas). Seivų seniūnijoje atsirado dvi žemės valdos ir vėliau atsiskyrė nuo seniūnijos. Tai Paliūnų dvaras ir kaimai, o taip pat ir Pristavonys. Taip susidarė Paliūnų dvaras. Paliūnų kaime buvo smuklė ir gyveno dvidešimt penki žmonės. Po kažkiek laiko atsirado ir Pelelių dvaras su kaimu, kuriame gyveno penkiasdešimt du žmonės, o dvarui priklausė 823 margai žemės.

Seivų seniūnijoje visi kaimai buvo gerai apgyvendinti, išskyrus Taurų kaimą. To kaimo žemė buvo išnuomota Pelelių ir Vidugirių žmonėms. Kai kurių kaimų pavadinimai pasikeitė, o iš dviejų mažų kaimų įsikūrė vienas didesnis kaimas. Manoma, kad Vaitakiemio kaimas anksčiau buvo Baltieji Seivai, o Stulgiai – tai dabartinis Ožkinių kaimas. Paminėta, kad Naujas Kampuotis – tai Valinčių kaimas. Vietoje Taurusiškių dvaro buvo Taurų kaimas. Seivų seniūnijoje buvo keturiolika smuklių. Vidugiriai, Vaitakiemis, Punkskas, Navininkai, Slynakiemis, Paliūnai ir Pristavonys – šiuose kaimuose buvo smuklės, kurios priklausė Seivams.

Seivų seniūnijoje buvo didelių miškų. Jie buvo tarp Trakiškių, Valinčių ir Kampuočių. Likusieji žemės plotai buvo apgyvendinti žmonių, kurių vis daugėjo.

Nežinome, kas buvo pirmas girininkas šioje seniūnijoje, bet 1596 metais yra minimas Stanislovas Zalivskis, kilęs iš Mazovijos. Jis buvo Senojo Punsko seniūnas, kuris pastatė dvarą, o 1597 metais netoli to dvaro pastatė ir parapijos bažnyčią, kuria gerai rūpinosi.

Punsko apylinkės pradėjo vystytis XVI-tame amžiuje. Pirmieji Punsko gyventojai buvo dzūkai (nuo Merkinės ir Punios), kurie įkūrė keletą kaimų: Šaltėnus, Kreivėnus, Buivydžius (dabar Burokai). Buvo įkurtas dar vienas kaimas Punia, prisimindami tą Punią, kuri yra prie Nemuno. Šis pavadinimas ilgus metus keitėsi, o po kažkiek laiko imta vadinti jį Punksku. Sakoma, kad Punios ežeras davė miestui tokį vardą.

Girininkas Zalivskis labai norėjo, kad Punkskas taptų seniūnijos centru ir tada nusprendė, kad sekmadieniais ir švenčių dienomis vyktų turgūs.

1606 metais Punsko gyventojai jau yra vadina mi miestiečiais. Po Stanislovo Zalivskio mirties jo įpėdinis Feliksas Nievarovskis 1612 metais Punksą pavadino miestu. Punsko miestas buvo jau prieš 1606 metus ir priklausė Trakų vaivadijai. Punkskas buvo nedidelis miestelis netoli Seivų dvaro. Miestas įsikūrė Naujo Punsko vietoje šalia parapijinės bažnyčios, kuri 1597 metais buvo naujai pastatyta. Punske vyko turgūs. Punsko miestas įsikūrė tarp bažnyčios ir dvaro, aplink didelę stačiakampę turgavietę, prie kelio iš Merkinės į Vyžonis (Vižainį). Miestas Magdeburgo teisės gavo karaliaus Vladislavo IV-tojo laikais ir buvo patvirtintas 1647 metų dokumentu. Šis dokumentas yra minimas ir karaliaus Stanislovo Augusto 1791 metų gruodžio 24 dieną.

Žygimantas III Vaza suteikė teisės Punkskui ir paskyrė šešiasdešimt valakų žemės bei šv. Petro herbą.

Kai įvyko trečiasis Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės padalinimas, Punsko miestelis ir jo apylinkės atiteko Prūsijai. Vienas prūsų valdininkas, A.C. von Holsche, surašinėdamas visas užimtas žemes, apie Punksą rašė taip: "Punkskas karaliaus miestas, 59 dūmai ir 583 gyventojai. Nedidelė vietovė".

Rytų Prūsijoje 1797 metais buvo sudaryta speciali komisija, kuri nusakė miestų ir miestelių ūkinę padėtį. Apie Punksą rašė "Yra 4 gatvės, 73 namai, 1 bažnyčia, 60 valakų žemės, 10 salyklų, 10 degtinės varyklų, 10 šulinių, 8 tušti neapgyventi sklypai, 15 kluonų. Gyventojų 299 vyrai ir moterys, tarp jų 60 žydų, 2 dvasiškiai, 1 pirklys, 36 amatininkai, 3 miesto tarnautojai ir 3 policininkai".

Pravedus miestų reformą ir paskaičiavus miestų biudžetą, nuspręsta, kad daugelis miestelių neturi galimybių išsilaikyti. 1852 metų gegužės 23 dieną Punkskui buvo atimtos miesto teisės ir tada buvo panaikinti turgūs. Tuo metu Punske buvo 76 namai. 1880 metais Punske buvo 760 gyventojų.

Punsko parapijos įkūrimas

1597 metais Punske buvo pastatyta bažnyčia ir tada įsikūrė parapija, kuriai priklausė Seivų seniūnijos kaimai. Tai buvo labai didelė parapija, kurios

Kauno jėzuitų vidurinės mokyklos VI laidos abiturientai su mokytojais ir mokyklos vadovais po Paskutinio skambučio Mišių prie Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios.

Vytenio Želionio nuotr.

riba ėjo Nemunu ir buvo nutolusi nuo Punsko penkiasdešimt kilometrų. Parapijos gyventojai buvo lietuviai, todėl Žygimantas III Vaza nutarė, kad klebonas turi būti lietuvis arba gerai mokantis lietuvių kalbą.

Punsko parapijos archyve yra saugomi trys karaliaus dokumentai. Jie visi buvo parašyti Varšuvoje maždaug tuo pačiu laiku. Pirmasis dokumentas buvo pasirašytas 1597 metų spalio 27 dieną; antrasis – 1600 metų vasario 23 dieną; o trečiasis – 1606 metų kovo 13 dieną. Šie dokumentai buvo karaliaus Žygimanto III Vazos.

Pirmuoju dokumentu karalius suteikė Punsko bažnyčiai aštuonis lenus žemės Studenchoje (Šaltėnų kaimas). Kada klebonas norėjo, galėjo kirsti medžius miške. Šis dokumentas neturi karaliaus antspaudu, bet yra ženklai, kad antspaudas buvęs. Kitas dokumentas atrodo, kad niekada neturėjo antspaudu ir neįrašytas karaliaus vardas. Kai nėra dokumente pasirašyto vardo, tai nežinome, koks turi būti žemės plotas aplink bažnyčią. Klebonas

turėjo galimybę pastatyti malūną ir įrengti kūdrą prie upės, įtekančios į Punios ežerą. Seivų girininkijos seniūnas ir jo įpėdiniai turėjo mokėti po penkiasdešimt florenų per metus. Šie pinigai buvo skirti bažnyčios reikalams. Trečiasis dokumentas yra su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės antspaudu ir karaliaus Žygimanto III Vazos vardu. Karalius su šiuo dokumentu padaugino bažnyčios turtus. Bažnyčiai paskyrė ne aštuonis, o penkiolika lenų žemės su naujai pastatytu dvaru Studenchoje. Bažnyčia dar gavo penkiolika margų žemės prie kelio į Vyžonis. Suteikiamos taip pat buvo ir pievos prie Šešupės. Tos pievos buvo vadinamos Vygra. Žemės plotas prie bažnyčios, malūnas ir kūdra prie upės yra bažnyčios nuosavybė. Seniūnai ir toliau turėjo mokėti po penkiasdešimt florenų, kad bažnyčia išsilaikytų. 1612 metais karalius Žygimantas III Vaza Buiviškių (Burokų) kaimui dar priskyrė tris valakus žemės, kad išsilaikytų to kaimo vargonininkas. Antroje XVIII-jo amžiaus pusėje karalius leido Seivų seniūnui Lipnickiui paskirti bažnyčiai

dar du žemės valakus. 1699 metais Jonas Bortkevičius Šilanskis atidavė bažnyčiai tris valakus žemės Pelelių kaime. Simonas Nurkus, buvęs Punsko parapijos klebonas, aprašė fundacinius dokumentus 1806 metais Punsko parapijos vizitavimo metu (aprašymai saugomi Lomžos diecezijos archyve). Dokumentai aprašyti buvo ir kunigo J. Totoraičio.

Lenkų istoriko J. Visnievskio manymu, Seivų girininkas Stasys Zalivskis pastatė Punsko bažnyčią, kurią pats aprūpino. Karalius vėliau 1597 metais patvirtino apdovanojimą. Antras Zalivskio dokumentas iš 1600 metų liko neįteisintas, nes nėra karaliaus parašo ir antspaudo. Šiuo dokumentu norėjo dar kartą patvirtinti tą apdovanojimą ir nustatyti klebono valdų ribas.

Zalivskis 1606 metų kovo 1 dieną paruošė dar vieną dokumentą klebonui Mikalojui Ušinskiui, paskirdamas ne aštuonis, o penkiolika valakų žemės Šaltėnuose, kartu su pavaldiniais, nauju dvaru, malūnu, kūdra, smukle, pieva ir žeme tarp smuklės. 1606 metų kovo 13 dieną karalius dar kartą patvirtino visus šiuos dovanojimus. 1606 metų kovo 30 dieną Trakų apskrities teismo vykdytojas Jurgis Hrechorovičius Ivaševskis su Jonu Daugėla ir Baltramiejumi Daugėla Hrechorovičiais, vykdydami karaliaus įsakymą (1606 metų kovo 15 dienos), patvirtino dar kartą visus dovanojimus. Šaltėnų dvaras ir kaimas visam laikui buvo dovanoti klebonui. Naujas Seivų seniūnas Nieviarovskis paliepė nuo pajamų skirti klebonui penkiasdešimt lenkiškų zlotų. Buiviškių kaime (dabar Burokų kaimas) tris valakus žemės skyrė 1612 metais Nieviarovskis vargonininko ir mokytojo užlaikymui.

Matome – Punsko parapijos kunigai turėjo labai geras sąlygas, nes buvo pajėgūs išlaikyti bažnyčią ir dirbančius prie jos žmones. Prabėgus 176-iems metams, prasidėjo Punsko parapijos kunigams nepalankūs laikai.

1776 metais P. Triuchnovskis, kuris buvo Pašešupės seniūnas, pagrobė pievas prie Šešupės, kurios priklausė Punsko klebonui nuo 1600 metų. Kai Triuchnovskis mirė, tos pievos pateko į Andriaus Oginskio rankas, kuris buvo Trakų vaivada. Pradžioje Oginskis prižadėjo pievas atiduoti, bet to nepadarė ir 1777 metais paėmė dar keturiasdešimt margų derlingos žemės, kuri buvo netoli bažnyčios. Ta žemė Punsko klebonui buvo dovanota Žygimanto III Vazos. 1800 metais prūsų valdžia

paėmė Studencos dvarą ir užmokėjo 1.800 lenkiškų zlotų. Mirus kunigui Chlopickiui 1777 metais, Punske ilgesnį laiką nebuvo pastovaus klebono. Parapiją aptarnaudavo kunigai, kurie nesirūpino bažnyčios reikalais ir kurie buvo skirti tik laikinai. Pagaliau 1785 metais naujas Punsko klebonas Antanas Laurinavičius norėjo atgauti anksčiau neteisingai pagrobtas žemes. Prasidėjo teismai, kurie tęsėsi gana ilgai. 1802 metais Balstogėje priimta rezoliucija nutraukė tuos teismus. Buvo nustatyta, kad pievos prie Šešupės turi priklausyti Pašešupės dvarui, kurie Punsko bažnyčiai turės kasmet mokėti mokesčius.

Kas buvo pirmasis Punsko klebonas ir kaip atrodė pirmoji Punsko bažnyčia, kuri pastatyta 1597 metais, dabar sunku nustatyti. Iš 1829 metų dokumentų žinome, kad ta bažnyčia sudegė kartu su kitais miestelio pastatais. Sprendžiama, kad gaisrai įvyko 1741 ir 1772 metais. 1772 metais kunigas Jonas Chlopickis parapijiečiams padėjo pastatyti naują medinę bažnyčią. Tos bažnyčios tikslus aprašymas yra Lomžos diecezijos archyve. Vyskupas važinėdavo po visas parapijas, ir tuo metu buvo surašomas visas bažnyčios inventoriųs, ūkiniai pastatai ir bažnyčia. Aprašyta yra lenkų kalba.

Ta naujoji bažnyčia neilgai stovėjo, nes 1868 metais miestelyje kilo kitas gaisras, kuris sudegino visą miestelį ir bažnyčią. Išliko tik vienas – kunigų namas. Parapijiečiai liko be maldos namų. Mišios buvo laikomos mažoje koplytėlėje kapinėse. Vėliau buvo nupirtas kluonas, kurį žmonės įsivaizdavo kaip bažnyčią. Klebonu tuo sunkiu laikotarpiu buvo kunigas Juozas Šumavičius. Po jo mirties 1874 metais klebonu tapo kunigas Kazimieras Jonkaitis, kuris iš karto pradėjo statyti naują bažnyčią, nes laikinoje bažnyčioje sąlygos buvo labai blogos: žiemos metu visi maldininkai netilpdavo viduje. Kunigas Kazimieras Jonkaitis 1881 metais pradėjo statyti bažnyčią, o šią dabartinę bažnyčią užbaigė statyti Simonas Norkus 1887 metais, nes kunigas Kazimieras Jonkaitis mirė, neužbaigęs visų darbų.

Sūduvos kraštas priklausė Vilniaus vyskupijai. Pirmieji Seivų seniūnijos kaimai priklausė Lazdijų parapijai, kuri buvo įkurta 1570 metais. Kai Stasys Zalivskis pastatė Punsko bažnyčią, visi Seivų seniūnijos kaimai sudarė Punsko parapiją.

Įvykus trečiajam Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės padalijimui, Vilniaus vys-

kupijos ribos labai pasikeitė. Didelė Lietuvos Kunigaikštystės dalis atiteko Rusijai; pietinė ir šiaurinė Sūduvos dalis atiteko Prūsijai. Riba tarp Rusijos ir Prūsijos ėjo linija: Narvė, Biebža, Lososna ir Nemunas. Didžiulė Vilniaus vyskupijos dalis atsidūrė prūsų valdose. Prūsų valdija neleido bendrauti toms dviem Vilniaus vyskupijos dalims. Taigi 1798 metais atlikta reorganizacija, susikūrė naujos vyskupijos: Minske (Rusija), Varšuvoje ir Vygruose (Prūsija). Nuo to laiko Punsco parapija priklausė Vygrų vyskupijai.

Punsco bažnyčioje per metus buvo net šešeri, labai išskilmingai švenčiami atleidai: Trijų Karalių – sausio 6 dieną, Šv. Jono Krikštytojo – sausio 27 dieną, septintą sekmadienį po Sekminių – Dievo apvaizdos atleidai, Šv. Petro ir Povilo – birželio 29 dieną, Šv. Marijos Mergelės į dangų ėmimo – rugpjūčio 15 dieną, Šv. Simono ir Judo – spalio 28 dieną.

KAIP MES SAUGOJAME GIMTĄJĄ KALBĄ

Irena Zimnickaitė
(Vaitakiemio aštuonmetės mokyklos

V kl. mokinė)

*Lietuviais esame mes gimę,
Lietuviais norime ir būt.
Tą garbę gavome užgimę,
jai ir neturim leist pražūt.*

Šie žodžiai išrašyti mūsų mokyklos koridoriaus sienoje. Jie tarsi mūsų krašto gyventojų įsitikinimų išpažinimas. Seinų, Punsco, Suvalkų trikampis istorijos vėjų buvo daug kartų nuniokotas. Kadaisė čia gyveno jotvingiai, kurie paliko mums savo kapus ir kai kurių vietovardžių pavadinimus. Vėliau šiose žemėse apsigyveno mūsų proseneliai – lietuviai ir iki šiol mes čia begyvename. Dar neseniai lietuviški buvo ir Vižainio apylinkių

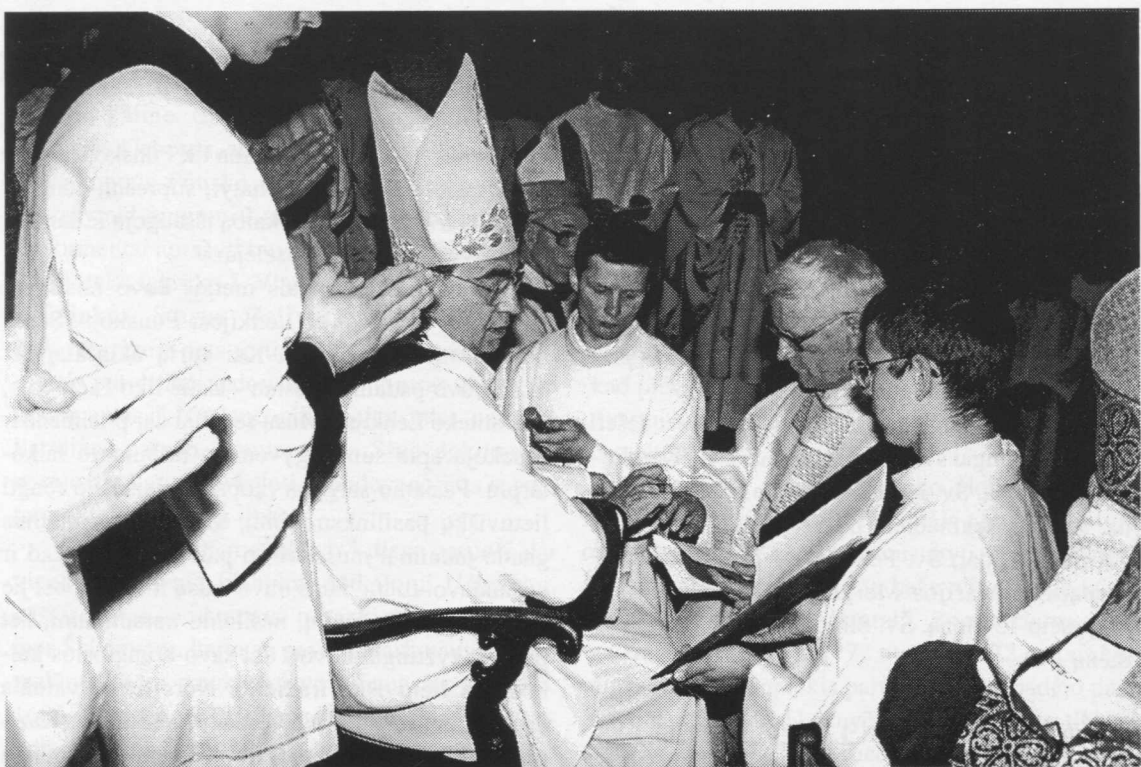
kaimai, Vižainio bažnyčioje laikomos lietuviškos pamaldos, bet dabar lietuvių čia nebėra ir lietuviškai nieks nebekalba.

Dabar lietuviškai kalbama tik Punsco ir Seinų apylinkėse. Čia žmonės, matyt, stipresni, daugiau pasiryžę ir, savo gimtąją kalbą išsaugojo ir dar vis, kiek sugebėdami, ją puoselėja.

Kai dvidešimtaisiais metais buvo nustatyta siena tarp Lietuvos ir Lenkijos, Punsco – Seinų kraštas atiteko Lenkijai. Kai kurių ūkininkų net ūkiai buvo padalinti pusiau – dalis liko Lietuvoje, kita atiteko Lenkijai. Mūsų seneliai dar prisimena ir pasakoja apie sunkų gyvenimą tarpukario laikotarpiu. Pasienio sargyba (kopai) neleisdavo rengti lietuviškų pasilinksminimų, vakaruškų. Sutemus gaudė jaunimą, mušdavo, o pasitaikydavo, kad ir nušaudavo. Lietuviams buvo baisu ir sunku, bet jie nesėdėjo sudėję rankų, nesileido nutautinami, bet pradėjo ryžtingai kovoti dėl savo brangiosios kalbos, dėl lietuviškų tradicijų. Nors lenkų valdžia draudė, bet mūsų krašte pradėjo veikti Šv. Kazimiero draugija ir kiti rateliai. Kaimuose pradėta rengti vaidinimus, dainuoti per įvairius vakarėlius lietuviškas dainas. Šiuo metu lenkų tautybės žmonių mūsų krašte nebegyveno, žmonės kalbėjo tik lietuviškai, lenkiškai jie ir nemokėjo ir net negalvojo, kad kada reikėtų ta kalba kalbėti.

Užėjus vokiečiams, dalis gyventojų buvo iškeldinta į Lietuvą. Daugelis po karo sugrįžo į savo gimtuosius namus, bet dalis liko Lietuvoje. Jų gyvenvietėse buvo apgyvendinami lenkai.

Lietuvių kaimuose ir Punsco miestelyje gyveno dauguma, bet ir vėl jie nesijautė laisvi, lenkų buvo persekiojami. Lenkų kareiviai dažnai mušdavo vyrus, o kartais net ir senutes moteris, išversdavo merginų kraičio skrynias ir vogė geresnius daiktus. Mokyklose pradėta mokyti tik lenkiškai. Lietuviški pasilinksminimai ir visas kultūrinis gyvenimas buvo draudžiamas kaip ir prieš karą. Bet žmonės nepalūžo, nepasidavė, puoselėjo senas lietuviškas tradicijas. Lietuviškos dainos skambėdavo per šienapjūtę ar rugiapjūtę. Šienpjoviai, nuvarę pradalgi ir sustoję atodūsis, iš visos širdies užtraukdavo "Augin tėvas du sūnelius". Sekmadienio popietę jaunimas susirinkdavo vieni pas kitus ir dainuodavo, šokdavo ir žaisdavo liaudies žaidimus. Ilgaus žiemos vakarais močiutės sekdamo anūkams lietuviškas pasakas, niūniuodavo lopšines, mokydavo melstis

Naujam vyskupui užmaunamas žiedas – santuokos su Bažnyčia simbolis.

gimtąja kalba. Taip ir ėjo gimtoji kalba iš lūpų į lūpas, taip ji ir mūsų laikus pasiekė.

Padėtis šiek tiek pagerėjo po 1953 m. Vietinių šviesuolių, jų užsispyrimo ir pastangų buvo įsteigta Lietuvių Visuomeninė Kultūros Draugija (LVKD) ir atidaryti Lietuvių kultūros namai Punske. Buvo taip pat grąžintos lietuviškos mokyklos, kurios ir tapo pagrindiniais lietuviškumo židiniais.

Mokytojai mokė vaikus lietuvių kalbos, skaitė lietuvių rašytojų literatūrą, mokė deklamuoti Maiorionio, Kudirkos, Strazdo eiles, pasakojo apie žiląją senovę. Taip pat mokytojai organizavo kaimuose kultūrinį gyvenimą – rengė vaidinimus, mokė lietuviškų dainų, liaudies šokių. Mano tėvai su malonumu prisimena, kai Vaitakiemy veikė K. Sidario vedamas vyrų choras. Jo atliekamų, skambių dainų visi mielai klausydavosi įvairiuose susirinkimuose. Prie Kultūros namų taip pat veikė lietuviškas choras, jaunimas šoko liaudies šokius, rengė vaidinimus. Daugelis dar ir dabar prisimena pirmuosius suvaidintus kaimo kluonuose vaidinimus: „Gieda gaideliai“, „Dobilėlis penkialapis“, „Genovaitė“ ir kitus. Spektaklių rengimo tradicija išliko iki mūsų

laikų, dabar irgi kai kurių kaimų jaunimas dar juos su malonumu rengia. Seniau sąlygos buvo daug sunkesnės, bet kiekviename kaime veikė LVKD būrelis ir kiekvienas stengėsi paruošti kažkokią programą ir kažkur su ja pasirodyti. Vaidinimų, šokių, dainų mokė vietiniai žmonės, daugiausia mokytojai, neturintys specialaus išsilavinimo, bet jų atsidavimas visuomeniniam darbui palaikė lietuvių, skiepijo gražias lietuviškas tradicijas ir papročius.

Pokario metais gimtąją kalbą padėjo išsaugoti ir lietuviškos pamaldos Punsko bažnyčioje. Močiutė pasakoja, kad dar prieš karą čia veikė stiprus kun. J. Švedo sukurtas ir vėliau vargoninkų vedamas lietuviškas choras. Choristai giedodavo lotyniškai pamaldų metu, bet mokėsi taip pat ir lietuviškų giesmių bei dainų.

Šio choro tradicijos išlikę iki šių dienų. Ir šiandien Punsko bažnytinis choras yra žinomas ir užsienyje.

Pokario metais bažnyčios choristai pirmieji stodavo į LVKD vedamus choros. Dėl lietuviškų pamaldų mūsų seneliams teko atkakliai kovoti, nes

vienu laiku jas norėta Punsko bažnyčioje panaikinti. Bet lietuviai tikri užsispyrėliai ir taip lengvai nenusileidžia, kovoja, kol savo tikslą pasiekia. Dabar laisvai galime melstis savo gimtąja kalba.

Šiandien mūsų krašte veikia keletas mokyklų su lietuvių dėstomąja kalba. Šios mokyklos, lietuviška gimnazija ir kultūros namai – svarbiausi lietuvių kalbos ugdytojai ir puoselėtojai.

Aš mokausi Vaitakiemio aštuonmetėje mokykloje, tad ir norėčiau plačiau apie ją papasakoti.

Vaitakiemyje mokykla įkurta labai seniai, siekia dar daraktorių laikus. Pradžioje mokykla pastovios vietos neturėjo, mokytojas vaikščiojo po namus, kuriuose rinkdavosi į pamokas vaikai. Pasibaigus pirmajam pasauliniam karui, buvo įsteigta tikroji lietuviška mokykla pas vieną kaimo ūkininką. Ši mokykla buvo lietuviška ir išsilaikė iki 1926 m., kol Lenkijos vyriausybė uždarė visas lietuviškas mokyklas. Ir vėl lietuvių kalbos mokėsi tik šeimoje. Po antrojo pasaulinio karo, vėlyvą 1949 m. rudenį, mokykla vėl atidaroma. Joje visi dalykai dėstomi lenkų kalba, bet po dvi pamokas savaitėje leidžiama mokyti lietuvių kalbos. Lietuvių kalba galutinai į mokyklą grąžinama tik 1951/52 mokslo metais. Vėliau lietuvių kalba imta dėstyti ir kiti dalykai. Taip mokykla ir tampa su lietuvių dėstomąja kalba. Mokykla ilgus metus atskiro pastato neturėjo, o būdavo pas ūkininkus. Pagaliau mokykla buvo pradėta statyti. Naujos mokyklos atidarymo iškilmės vyko 1972 m. rudenį. Nauja mokykla didelė, jauki. Joje pakanka vietos ir pamokoms, ir užklasinei veiklai. Ilgus metus kaimo kultūrą ugde mok. Sidaris. Jo dėka dainavo ir suaugusieji, ir

vaikai. Kiti mokytojai mokė šokti tautinius šokius, deklamuoti lietuvių poetų eiles. Žmonės, išmokę dainuoti gražių dainų, dainuodavo jas ir per vestuves ar kitus pasilinksminimus. O atvažiaavę svečiai iš Lietuvos stebėjos, kaip jie nebijo užtraukti “Palinko liepa...”, “Kur bėga Šešupė...”

Mokykla ir šiandien yra pagrindinis gimtosios kalbos saugojimo ir ugdymo židiny. Mokykloje iš mokytojų lūpų mes girdime taisyklingą, neužterštą įvairiais barbarizmais lietuvių kalbą ir patys stengiamės ją vartoti. Mokytojai mus nuveda į seniausius Lietuvos laikus, supažindina su visos Lietuvos ir mūsų mažyčio krašto istorija. Ypač didelį darbą atlieka lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja. Ji taiso, puoselėja mūsų kalbą, įveda mus į lietuvių literatūros slapčiausias kerteles. Literatūra teikia mums nuostabių išgyvenimo valandų, jos dėka mes turtiname savo žodyną, taisome kalbą. Mokykloje daug lietuviškumo simbolių: herbas, trispalvė, kurią iškeliamo tautinių švenčių metu. Klasėse daug dekoracijų apie Lietuvą, tėvynę, mūsų kampelį.

Mokykloje mes ne tik mokomės, bet ir dainuojame, šokame, žaidžiame liaudies žaidimus, rengiame vaidinimus. Įvairių švenčių proga prisimename lietuvių liaudies tradicijas, papročius.

Taip ir žengiame mūsų prosenelių numintais takais ir, kaip ir jie, stengiamės išsaugoti savo gimtąją kalbą. Jei pamirštume savo kalbą, išnyktų ir mūsų tauta. Juk, anot Daukšos, “tautos laikosi ne žemės derlingumu, ne apdarų įvairumu, ne apylinkių smagumu, ne miestų ir pilių tvirtumu, bet vien vartojimu savo gimtosios kalbos, kuri kelia ir stiprina pilietiškumą, santaiką ir brolišką meilę”.

ŠEIMA

Tėvų ir vaikų santykiai

(Konkurse premijuotas rašinys)

Valerija Vilčinskienė

Prie mūsų rankų, pavargusių minčių, prie vis labiau kasdien balančių rūpestėlių glaudžiasi mūsų vaikų gyvenimas. Jų dovanojama meile jis paima mus, pavargusius, vienišus, tiek maža jau begalinčius už nudirbtos rankos, ir lydi per likusias pavargusias gyvenimo dienas. Mūsų vaikų gyvenimas: mūsų džiaugsmo ir skausmo ašaros, ilgų apmąstymų naktys, neišsakyti žodžiai, neišmlyta meilė, giliai tūnas neatskleistas jausmas atiduoti save, atiduoti savam vaikui, jo gyvenimo kraitelėn sukrauti jo Pradžią Pradžią, prie kurios jis kaskart norėtų grįžti...

Vaikai... Tai mes juos Dievo valia atvedėme į šią žemę, tai jie mus palydės, sunkią akimirką palydės savo gerumu, palaikys už rankos, padės pasukinėti kartais atsistoti... Kaip sukrauti Meilės ir Gerumo kraitį jų sielose, kad, bėdos ar nelaimės ištikti, jie skubėtų paguoti mus, kad visais pasaulio keliais jie grįžtų, nešdami ir savo gyvenimų klystkeilių kartėlių, gėlą, prošvaisčių džiaugsmą? Už jų slypi mūsų pačių laiku neišsakyti žodžiai, neparodyta gyvenimo subtilybė, kuri kažkada atrodė bereikšmė, o dabar galėjo išgelbėti jų gyvenimą...

Pamąstykite... Vis gyvename, skubame, kaudiame. Bet kodėl taip dažnai namuose, po vienu stogu talpinančiuose tiek daug prabangos, turto ankšta pasidaro dviem žmonėms, kažkada mylėjusiems vienas kitą? Išsiskiria jų keliai... Kiti kenčia visą gyvenimą... Kitiems lyg tai visko pakanka... Ne turtas riša žmones, o jų tarpusavio dvasinis bendrumas, jų jausmų harmonija, jų skambėjimas Visatos begalybėje, tarpusavio bendravime. Juk kiekvienas mes – tai mažutė Pasaulio harmonijos dalelė ir ne tas pats, ką kiekvienas jaučiame, kuo gyvename, kokį lauką apie savo sukuriame, ką

spinduliuojame į aplinką. Kokia mūsų aplinka, tokie ir mes patys, mūsų namai, mūsų vaikai. Tad mylėkime juos, kol jie šalia, kol jie laukia mūsų gerumo, mūsų žodžio, mūsų meilės. Gamta juk niekada nemėgsta tuštumos, jai atsiradus, jos neužpildžius aukštesniais pradais, įsiveržia tamsiosios jėgos. O gyvenimas greitas. Čia švystelėjo, čia praskubėjo... Nepamirškime senų tiesų: už mus niekas negali gyventi – kiekvienas nešame savo gyvenimą. Gyvenimą, kurio kaip ir laisvės, negalime nusimesti, ko apkaltinti, kam pasiguosti. Jį reikia paprasčiausiai gyventi. Nuo jo nėra kur dėtis. Praregime tik išgyvenę didelį skausmą. Iki tol skaudžiai klaidžiojame akimirkas, metus, dienas, kurios mums skirtos išgyventi...

Prie mūsų gerumo glaudžiasi vaikai, kurie, ateidami į šį pasaulį, atsineša begalinę simpatiją jam, ateina atsivėrę Visatai. Tik mūsų atkaklus ir pastovus noras nuo visko juos apsaugoti atima iš jų šią nuostabią gamtos dovaną. Juose apsigyvena baimė, nejaukumas, netikrumas, pasaulio laikinumo suvokimas, nerimas. Skausmingas tada jų susitikimas su Dievu, pasaulio reiškiniiais, iki šiol gyvenusiais ir mūsų, deja, išguitais. Ir tada, net ir vaiko sieloje pradėję statyti materialų gyvenimo rūmą, jaučiamės kuo puikiausiai atlieką savo pareigą. O kur pradingo natūrali ir paprasto vaiko sąsaja su Visata? Kokia tapo mūsų pačių sąmoninga meilė savo vaikui?

Nerasime konkretaus atsakymo, čia niekas negali būti išskaičiuojama, rikiuojama eilėn, čia nėra gatavų receptų, nurodymų. Susitikimas su dvasiniu pasauliu yra paties žmogaus kryptingas, sąmoningas ėjimas, gyvenimo ir jo būdo pasirinkimas.

Atverskime Šv. Raštą, paskaitykime Saij Babos iš Indijos, Rudolfo Štainerio iš Vokietijos mintis, tada suprasime, kad jos išskiria tas pačias dvasinio gyvenimo tiesas: 1. Tiesa, 2. Meilė, 3. Ramybė, 4. Valia, 5. Nevartojimas prievartos. Jos taip gražiai susišaukia su septyniomis didžiosiomis nuodėmėmis ir jas atitinkančiomis dorybėmis.

1. Tiesa

Mintyse, darbuose, žodžiuose. Mintys – mūsų sąmonė, lemianti ateitį. Ne veltui Vilniaus Orvydo žodžiais tariant, – vaikas nieko nesumastęs vaikystėje, liks be vedlio visą gyvenimą, blaškysis, neras savo vietos. Tiesa leidžia gyventi taikoje su savo paties sąžine, su pačiu savimi ir tada, kai

Naujam vyskupui įteikiamas pastoralas – Ganytojo ženklas.

niekas tavęs nemato. Tyloje išiklausykime į save – patikrinkime savo dieną – ar patenkini savo poelgiais jos tėkmėje, ar sutampa darbai ir žodžiai? Tiesos sakymas ir gyvenimas jau turi tapti būtinai, kaip duonos valgymas, šalto vandens gurkšnis po įkaitusio darbo dienos. Tiesos sakyme atpažįstame savo ir kitus. Tik ne visada jis duos reikiamus rezultatus. Reiktų stengtis suvokti, kas pasikeis po sakymo. O būna, kad ir tiesą reikia nutylėti... Mūsų santykių su tiesa glūdi mūsų žmogiškumo vertybė ir jo esmė.

2. Meilė

Tai ne ta meilė, kuri plūsta iš Vakarų. Ši meilė mus skatina suvokti, kad viskas aplink gyva, viskam skauda, kad nėra daiktų pasaulio, yra gyvybė. Tai subtilioji meilė, skirta viskam, kas mus supa, kuo mes gyvename, ką mes kuriame. Šis pajautimas – Didžioji Harmonija su Visata. Tai tylus ėjimas atvira širdimi prie žmogaus, nuolankumas, kurį bijome parodyti, lyg tuo būtumėm paženklinti nepilnavertiškumo ženklu. O juk ir Biblijoje pasakyta – paskutinis bus pirmas. Niekada meilės neišreikalausime, nenupirksime, nepajėgsime įsakyti mylėti. Ją reikia pelnyti savo paties tylia meile, visu gyvenimu. Dažnai skaudžiai apsigauiname,

manydami, kad viską lemia protas, logika, pasitikėjimas savimi. Pamirštame, kad esame mažučiai Visatos sraigčiai ir tik harmoningai besisukdami su Visata, tampame dideliais, atskleidžiamieji Dievo planą savyje, savo būties paskirtį Žemėje. Ir Žemę paliksime atlikę savo misiją, kuri mums, deja, dažnai lieka iki galo nesuvokiama. Todėl ypač svarbu kuo ankstesnėje vaikystėje vaikus artinti prie šios Didžiosios Meilės, kurios esmę suvokdami, suvoks ir Dievo planą savyje. Vaikystėje nemylėtas nesugebės ir kitų mylėti, nes to jam niekas neparodė, nesuteikė galimybės tai išgyventi ir tai jam netapo tiesa, būtinybe. Suaugę tokie vaikai nemoka meilės nei priimti, nei duoti. Skaudžiai nelaimingi ir bedaliai jie mūsų gyvenime. Mokykime džiaugtis viskuo, ką turime, mylėkime ir dėkokime Aukščiausiam už kiekvieną akimirką, dieną – ji ir yra pati didžiausia Dievo dovana, mums duota. O mes dažnai lyg tempiame šapą po šapo, neramiai vartomės naktimis – gal kaimynas daugiau turi? Gal mus apvogė? Ir užmirštame pasidžiaugti Didžiąja Meile, pamirštame, kad ją turime kaip brangiausią dovaną, aptemsta jos prasmė turto blizgesy... Su meile mokykime atlikti ir mažiausią darbėlį. Tik tada mūsų paprastučiai darbeliai, su meile bus ir priimti, išliks nenumaldomoje laiko tėkmėje. Tai ir yra

Didžioji Meilė, kuri kiekvienam duota, bet ne kiekvieno taip lengvai atrandama.

3. Ramybė

Vidinė ramybė, pusiausvyra tyloje, įsiklausymas į save, kad pats save suvoktum, atrastum savo kelią, apie kurį mąstei vaikystėje. Tai didelis sugebėjimas, būnant didelėje žmonių draugėje, būti vienam ir niekada nesisiausti vienišam vienumoje. Tai didžiulė laimė. Ramybė – taika su pačiu saviimi, savo jausmais, mintimis, žodžiais, darbais. Ramybė, kai prie rankų glaudžiasi vaikas, rankas laižo nepažįstamas šuo, ant kelių užmiega katinas... Vaikas tai padaryti gali ir sąmoningai, o gyvūnas – tik jausdamas didelę vidinę ramybę. Viskas yra mumyse. Kiekvienas savy statome pačią tikriausią Dievo buvimę, kiek sugebame jam atsiverti. Kiek dieviškumo sugebame priimti, tiek jo ir turime savyje. Tik tam, kas beldžiasi, atidaroma. Todėl be galo būtinas šis subtilus dvasios kelias mūsų vaikams kuo ankstesnėje vaikystėje. Juk būtina turėti kelių kambarių butą, kad viename kambaryje galėtumėme atsidėti tik maldai. Ir giliam susikaupimui visai netrukdo indų plovimas virtuvėje, skalbimas vonioje, ravėjimas. Malda reikia gyventi, gyventi, kad kiekviena praleista akimirka stiprintų gyvąjį ryšį su Kristumi. Tik per maldos gilumą mumyse apsistoja Didžioji Ramybė, vis labiau ryškėja Dievo Valia mumyse, mūsų pačių takelis Žeme. Ir tada palaipsniui suvoksime, kuo turime gyventi, kur slypi tikroji žmogaus gyvenimo esmė. Tik per maldą atrasime nuostabų gyvąjį ryšį su Kristumi, mus vedantį visais gyvenimo keliais.

4. Valia

Ne veltui sakoma – nekalbėkime apie gerus darbus garsiai, kol juos atliekama, daugiau energijos liks darbui, o pabaigę tyliai atiduokime į Dievo rankas. Jeigu jie geri ir prasmingi, savaime bus paženklinti Jo palaimos ženklai. Su meile atliktas ir mažiausias darbelis, su meile bus ir priimtas... Tai turi tapti įpročiu. Tik išmokę įveikti mažus nemalonumus, galėsime imtis ir didelių. Nereikia iš pradžių užsimoti tapti šalies prezidentu, būkime tylūs ir kantrūs savo kely atkakliu tylėjimu, apie mūsų gerus darbus tegul kalba kiti. Be mažos vaikystės valios niekada negalėsime prisiliesti prie Didžiosios pasaulio Sutvėrėjo Valios.

5. Prievartos nevartojimas

Kitas žmogus yra lygiai toks pat kaip ir aš. Aš neturiu teisės jį versti mąstyti lygiai taip pat, kaip ir aš. Kiekvienas turime laisvą valią rinktis, kaip mums gyventi. Ir taip pat nereikia, kad mums, esant labai skirtingiems tarpusavy, galima vienas kitą smerkti, vertinti. Ne mūsų valia kiti atėjo į šią žemę, ne mes jiems teikiame visas galimybes. Ne mums ir teisėjais lemta būti. Padėti, patarti galima tik suprantančiam, o nenorintį suprasti geriausia palikti ramybėje – gal mūsų supratimo jam iš viso nereikia... Priešingu atveju mes prieš jį vartosime prievartą. Dvasiniame gyvenime tai yra neleistina. Čia kiekvienam iš mūsų yra duotas savitas, tik kiekvienam būdingas kelias, savitas skausmas ir džiaugsmas, pakalnės ir viršukalnės. Kaip mes jas pasitiksime ir įveiksime – tiek paaugsime dvasia.

Mūsų pagimdyti, auginti, auklėti vaikai ne mums priklauso. Pirmu verksmu jie jau pasitinka savo pasaulį, savo gyvenimą. Mes juos tegalėsime palydėti, pavesti už rankos, kol jiems to reikės. Ir dėkome Dievui, jei sugebėsime lydėti taip, kad jie priimtų mūsų prisilietimą visu savo mažučiu gyvenimu. Mums kol kas priklauso jų kūnai, bet ne sielos. Eikime į jas savo nemeluota meile, žodžiais, darbais, savo visu gyvenimu. Prisimena amerikietės motinos skausmingi žodžiai, kada jos vienintelis sūnus, būdamas neištikimas žmonai, apsikrečia ir susergera AIDS. Miršta vienas, visų apleistas ant motinos rankų. Motina šį skausmą išgyvena kaip savo pačios kaltę, kad kažkada jam nepasakė gal tik kelių žodžių, dabar galėjusių nulemti jo gyvenimą. Ir kaip dužtančią šventenybę su giliausiu skausmu ištaria žodžius: kad ir kokie bebūtų jūsų vaikai, kokią kaltę beneštų į namus, jie *privalo turėti savo namus*... Namus, kuriuose jiems buvo kraunamas meilės ir gerumo kraitis, kuriuose saugiai galėtų prisiglausti prislėgti, nelaimės ištikti, iš kurių vėl pakylama. Namus, į kuriuos sugrįš mus paliesti sunkią išėjimo valandą, palaikyti už rankos, padėti paskutinįsyk atsidusti. Namus, kuriuose sakrališkai šventai dengiamas Šv. Kalėdų stalas, virš baltos staltiesės sklendo palaimos tylą, kuriuose suteikiama paskutinė Dievo palaima, statomas kryžius, degama žvakė, bučiuojama motinos ranka... Namus, kuriuose per visas gyvenimo dienas auga nenusakomas gerumas...

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Žodelio *ne* rašymas drauge ir atskirai

Žodelis *ne* gali būti arba dalelytė, arba priešdėlis. Kai jis sakinyje eina dalelyte, tai paprastai tik paneigia kito žodžio reikšmę, pvz.: *Juoda duona – ne badas. Tas įvykis visai ne juokingas. Tai ne mano pieštukas. Ne visada ir jam pasisėka.* Taip pat žodelis *ne*, eidamas dalelyte, gali reikšti priešpriešą, pvz.: *Ne darbas, o žaidimas jam dabar rūpi. Jis čia atėjo ne mokytis, o tik išdykaukti.*

Kai žodelis *ne* eina priešdėliu, tai pagrindinio žodžio prasmę jis pakeičia priešinga prasme, pvz.: *laimė – nelaimė, geras – negeras, myli – nemyli ir pan.*

Tad apie šio žodelio rašymą su kitais žodžiais trumpai galima pasakyti, kad jis su kitais žodžiais rašomas drauge, kai yra jų priešdėlis, o atskirai – kai paneigia kito žodžio reikšmę ar išreiškia priešpriešą. Atrodo, kad ši taisyklė turėtų būti aiški, bet vis dėlto, taikant ją atskiriems atvejams, gali kartais kilti neaiškumų, tad bus naudinga plačiau apie šio žodelio rašymą pakalbėti.

Vienoks ar kitoks šio neigiamo žodelio rašymas priklauso nuo to, kas norima juo pasakyti. Kai kuriais atvejais jis žodį tik neigia, tarsi išjungdamas iš pasakytos minties, bet jo reikšmės nekeičia. Pavyzdžiui, J. Jablonskio pateiktame sakinyje *Ne mokslas dabar jam rūpi* žodelis *ne* nepakeičia žodžio *mokslas* reikšmės, o tik parodo, kad kalbamajam asmeniui dabar rūpi visai kas kita, tik ne mokslas. Kitais atvejais, kaip jau minėta, žodelis *ne*, virsdamas priešdėliu, pakeičia buvusią žodžio reikšmę, pvz.: *malonumas – nemalonumas, mažas – nemažas, toli – netoli* ir t.t. Paprastai šios aplinkybės ir nusprendžia žodelio *ne* rašymą: kai jis su ki-

tu žodžiu nesudaro vienos sąvokos (naujos neigiamos sąvokos), tai rašoma skyrium, o kai jis pakeičia buvusią žodžio reikšmę ir su juo sudaro naują neigiamą sąvoką reiškiantį žodį, tai rašoma drauge.

Žodelio *ne* rašymas drauge ar skyrium daug priklauso nuo to, kurią kalbos dalį juo neigiamo. Tik pirmiausia norime pakartoti ir pabrėžti, kad visuomet priešpriešiniuose sakiniuose žodelis *ne* su visų kalbos dalių žodžiais rašomas skyrium, nes tokiais atvejais naujos neigiamos sąvokos su jais nesudaro: Pvz.: *Jis ne lietuvis, bet lenkas. Jis ne išmintingas, bet kvailas. Ne tinginiauti, bet dirbti čia atėjau. Jei ne laisvu noru eisi į kariuomenę, tai būsi priverstas eiti.*

Paprastai žodelis *ne* drauge yra rašomas su veiksmažodžiais, su visomis jų išvestinėmis formomis (dalyviais, padalyviais, pusedalyviais), su ryškios veiksmažodinės kilmės daiktavardžiais, su būdvardžiais ir su būdvardiniaisrieveiksmiais. Atskirai yra rašomas su daiktavardžiais, įvardžiais, skaitvardžiais, daiktavardiniais ir įvardiniaisrieveiksmiais, prielinksniais, jungtukais. Tai yra tik bendra taisyklė, bet nemaža yra ir išimčių. Taip pat su kai kuriomis kalbos dalimis žodelio *ne* rašymas nėra galutinai nusistojusi: vienur rašoma vienaip, kitur kitaip. Gal bus naudinga pažvelgti atskirai į kiekvieną kalbos dalį.

1. Su daiktavardžiais. Kaip jau minėta, su daiktavardžiais žodelis *ne* paprastai rašomas atskirai, pvz.: *Ne vėjai pūtė, ne sodai užė, ne lelija lingavo* (liaudies daina). Čia žodelis *ne* nekeičia su juo einančių žodžių reikšmės, o tiktai juos neigia. Bet kai *ne* eina žodžio priešdėliu, tai, be abejo, rašoma drauge. Yra tokių daiktavardžių, kurie tik su šiuo priešdėliu ir tevartojami, pvz.: *nemokša, nenuorama, nerimas, nemiga, neapykanta, nebylys, neregys* ir kt. Bet kai kurie priešdėliniai daiktavardžiai gali būti vartojami ir be priešdėlio, pvz.: *nelaimė – laimė, nedarbas – darbas, neteisybė – teisybė, ne-taupumas – taipumas* ir kt. Čia kartais galėtų būti rašybos neaiškumų, bet vis dėlto neturėtų būti sunku atskirti paprastą sąvokos neigimą nuo neigiamą sąvoką reiškiančio žodžio, pvz.: *Darbas – ne vargas, tinginystė – ne laimė* (priežodis). *Jam šokiai, ne darbas rūpi.* Šiuose sakiniuose yra išreikštas paprastas neigimas. O štai pora sakinių, kur tie patys žodžiai su priešdėliu *ne* išreiškia neigiamą sąvoką: *Kokia nelaimė jį ištiko! Po karo Amerikoje buvo didelis nedarbas.*

Čia norime priminti, kad, užuot sakius *nedarbas*, negalima sakyti *bedarbė*, nes šio žodžio reikšmė visai kitokia: *bedarbė* tai yra “darbo neturinti moteris”.

Ne su daiktavardžiais rašoma drauge ir tada, kai su šiuo žodeliu sudaromas naujas žodis, priešingas kitam žodžiui, reiškiančiam asmenį, daiktą arba asmenų bei daiktų grupę, pvz.: *Lietuvoje gyvena ir nelietuvių. Stovykloje dalyvavo du šimtai skautų ir šimtas neskautų. Gyvulius skirstome į žinduolius ir nežinduolius. Vienos medžiagos yra laidininkės, kitos nelaidininkės* (kurios nepraleidžia elektros).

2. Su būdvardžiais. Žodelis *ne* su būdvardžiais paprastai sudaro naują sąvoką, priešingą teigiamai, todėl rašoma drauge, pvz.: *negeras – geras, negražus – gražus, nešaltas – šaltas, nešakotas – šakotas* ir kt.

Kartais žodelis *ne* gali tik neigti būdvardžio reikšmę, bet nesudaryti su juo naujos sąvokos, tada jis rašomas skyrium, pvz.: *Aš juk ne mažas vaikas, gali manim pasitikėti. – Aš visai ne sena! – atkirto eglutė. Tekėk už išmintingo, bet ne turtingo.*

Su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžiais žodelis *ne* paprastai naujos sąvokos nesudaro, tad yra rašomas skyrium, pvz.: *Jis už mane ne aukštesnis. Jis ne geriausias mokinys klasėje. Tik palyginti retais atvejais žodelis ne* gali sudaryti vieną sąvoką su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžiais, tada, žinoma, jis rašomas drauge, pvz.: *Smūgiai į duris darėsi vis nekantrėsi. Veidmainiai – tai patys negarbingiausi žmonės.*

3. Su skaitvardžiais. Su skaitvardžiais žodelis *ne* vienos sąvokos nesudaro, tad paprastai rašomas skyrium, pvz.: *Jau ne vienas man taip sakė. Jis ne pirmas, kurį šiandien sutikau.*

4. Su įvardžiais. Dėl tos pačios priežasties ir su įvardžiais *ne* rašomas skyrium, pvz.: *Dar ne visus išskaičiavau. Ji ne savo vaikus augina. Ne kiekvienas tai sugebės padaryti.*

Su įvardžiais *kas, koks, savas* žodelis *ne* kartais sudaro žodžius, turinčius būdvardinę reikšmę, pvz.: *nekas* arba *nekoks* reiškia “prastas, menkas”, o *nesavas* reiškia “keistas neįprastas”. Iki šiol gramatikose paprastai būdavo sakoma, kad su šiais įvardžiais (*kas, koks, savas*) žodelis *ne* rašomas skyrium, bet dabar jau linkstama juos rašyti drauge. Drauge juos rašydavo ir kai kurie mūsų rašytojai, pvz.: *Bet ir tu buvo nekoks gyvenimas* (Žemaitė). *Šiandien aš nesavas* (A. Vienuolis). *Da-*

bartinės lietuvių kalbos žodynas (Vilnius, 1972) turi žodį *nesavas*, bet žodžių *nekas* ir *nekoks* dar jame nėra. Atrodo, kad jis (žodynas) juos yra linkęs rašyti atskirai. Manytume, kad pagal pirmiau duotą taisyklę, kur buvo sakoma, kad žodelis *ne* rašomas drauge, jeigu jis su kitu žodžiu sudaro naują sąvoką, gal būtų geriau ir šiais atvejais rašyti *nekas, nekoks, nesavas*.

5. Su veiksmazodžiais. Žodelis *ne* su veiksmazodžiais ir iš jų išvestomis formomis (dalyviais, padalyviais, pusdalyviais) visuomet rašomas drauge, išskiriant, žinoma, tik jau minėtus priešpriešos atvejus, pvz.: *Duok Diev, rasti, bet ne pamesti. Ne stovėti mes čia susirinkome. Pamokos metu turi klausyti, o ne svajoti.*

6. Su prievieksmiais. Su būdvardiniais ir dalyviniais prievieksmiais žodelis *ne* rašomas drauge, pvz.: *Jis nemeiliai į mane pažiūrėjo. Su melu netoli tenueisi. Laiškas buvo neįskaitomai parašytas. Vaizdas buvo neregėtina gražus.*

Su kitais prievieksmiais *ne* rašoma skyrium, pvz.: *Ne visai pritariu tavo planui. Ateisiu, tik ne dabar. Man ne vis tiek, kur važiuosime.*

Su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio prievieksmiais *ne* taip pat rašoma skyrium, pvz.: *Jis už tavę ne mažiau gudrus. Jis ne išmintingiausiai pasielgė.*

Prievieksmiams *kaip* ir *kiek* žodelis *ne* gali suteikti naują reikšmę, tada reikėtų rašyti drauge, pvz.: *Mano sūnus nekaip (prastai) mokosi. Mūsų kaimynas nekiek (nedaug) žemės turi.*

7. Su prielinksniais žodelis *ne* rašomas skyrium, nes vieno žodžio su jais nesudaro ir paprastai neigia ne atskiro prielinksnio, bet visos prielinksninės konstrukcijos reikšmę, pvz.: *Ne prieš dorą toks šėlimas. Tos avižos ne dėl to žąsino. Ne su vienu kirčiu medį nukerta.*

8. Su kitomis kalbos dalimis (jungtukais, jaustukais, dalelytėmis) *ne* rašoma skyrium, pvz.: *Kad tu būtum, mergučėle, šakoj pasikorus, ne kad mane bernužėlį jauną priviliojus (daina). Ne tik man taip atsitiko. Ne per daug iš jo gausi.*

Tik jungtukas *nekaip* (vartojamas vietoj *negu*) yra rašomas drauge, pvz.: *Geriau būti protingam, nekaip turtingam (priežodis).*

Dar galima pridurti, kad yra nemaža sudurtinių dalelių su *ne*, pvz.: *nebe, nebent, netgi, nejaugi* ir kt. Šios rūšies dalelytės kartais neturi net neigiamos reikšmės.

TĖVYNĖJE

Paruošė Marija A. Jurkutė

KADA PRASIDĖS KITAS TŪKSTANTMETIS?

Pats laikas imti planuoti svarbiausiąjį iš visų Naujųjų metų sutikimų, galvoti apie tai, ką darysime tą naktį, kada šis tūkstantmetis taps kitu. Bet kada tiksliai tai įvyks? Kai prasidės 2000 ar 2001 metai?

Sakykime, kad Grigaliaus kalendoriuje nebuvę nulinių metų. Jeigu tūkstantmetyje yra 1000 metų, o metų sekoje, einančioje nuo „prieš Kristų“ ir „po Kristaus gimimo“ nėra 0 metų, tada tūkstantieji metai turėjo baigtis 1000 m. pabaigoje, o ne pradžioje. Taigi matematikos puristui turi būti savaime suprantama, jog antrasis tūkstantmetis prasidėjo 1001 m. sausio 1 d., o kitą tūkstantmetį teks skaičiuoti nuo 2001 01 01.

Tarp romėniškų skaitmenų nėra nulio. Kadai-se jo nebuvimas labai sumenkino senųjų graikų matematiką. Pati nulio sąvoka, kuri yra tik matematinis susitarimas, turintis mažai ryšių su realybe, į Europą pateko tik viduramžiais, tikriausiai iš arabų, kurie savo ruožtu sužinojo apie ją iš indų.

Pati problema atsirado šeštajame amžiuje, kai Dionizijus Exiguus iš Romos sutvarkė krikščioniškąjį kalendorių, suskaičiuodamas Jėzaus gimimo metus. Nulio jis nežinojo, todėl aišku, kad tiems metams jis suteikė numerį 1 A.D. – Anno Domini – mūsų Viešpaties metais. Po šimto metų anglų istorikas Saint Bede praplėtė šią sistemą, kad ji tiktų ir ankstesniems metams žymėti. Pirmuosius jis pažymėjo 1 BC, arba „Before Christ“ (prieš Kristų, angl. k.).

Tiesa, puristams ir be šio prieštaravimo pakanka problemų. Atminkime, kad per 2000 metų buvo penki šimtai keliamųjų, taigi teko pridėti 500 dienų. 1752 m., Vakarų pasaulyje pereinant nuo Julijoniškojo prie Grigaliaus kalendoriaus, dingo

11 dienų. Tai metais po rugsėjo 2 d. iškartėjo rugsėjo 14 d. – tai sukėlė įtūžusių piliečių, reikalauusių grąžinti jiems 11 Dievo duotų ir kažkieno pavogtų dienų, bruzdėjimus.

Popiežius Jonas Paulius II šį klausimą jau bus pasvėręs, nes paskelbė, kad 2000, o ne 2001 metai bus Kristaus gimimo jubiliejaus metai.

Kad ir kaip ten būtų, problema yra vietinio pobūdžio, nes dauguma žmonių naudoja besiskiriančius nuo mūsiškio kalendorius. Šie metai musulmonams yra 1417-ieji, pagal žydiškąjį kalendorių – 5757-ieji, o pagal kiniškąjį – 4675-ieji. Visiems jiems jokios ypatingos progos švęsti jubiliejų artimiausiu metu nematyti. („Lietuvos aidas“ Nr. 66)

KOKIA ŽEMUTINĖS PILIES VALDOVŲ RŪMŲ ATEITIS

Daugelį amžių Vilnius buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinė, o Vilniaus pilys – jos valdovų rezidencija. Aukštutinėje pilyje XIV–XVII a. į aukštą stiebėsi triaukščiai gotikiniai rūmai, dar ir šiandien matomos jų išpūdingos liekanos Žemutinėje pilyje. Gedimino kalno vakarinėje papėdėje, yra buvusi dar viena valdovų rezidencija, kurios pamatai tik dabar baigiami atkasti. Žemutinės pilies rūmai 1799–1801 m. caro valdžios nurodymu nugriauti. Tik keletas senovinių piešinių mums bylojo apie Žemutinės pilies valdovų rūmų buvusią didybę, jų architektūros grožį.

Rūmų liekanas Lietuvos archeologai, architektai, istorikai tiria apie 10 metų. Jau nuo tyrimo darbų pradžios buvo gyva ir rūmų atstatymo idėja. Sąjūdžio laikais Lietuvos kultūros fondas Žemutinės pilies rūmų atstatymui rinko lėšas, šiam tikslui taip pat buvo numatyta skirti pinigų, surinktus už naujai išleistos A. Šapokos „Lietuvos istorijos“ tiražą.

Valdovų rūmų atstatymas kelia kontroversiškų nuomonių. Yra šios idėjos šalininkų ir priešininkų. Pastarieji teigia, kad rūmus atstatyti yra ne-realu, nes trūksta duomenų jų įvaizdžiui atkurti. Architektas – restauratorius Napalys Kitkauskas mano, kad visiškai įmanoma atkurti tikrovišką rūmų architektūros vaizdą, remiantis gausia natūros tyrimų medžiaga. Būtų gerai, kad po dvylikos metų (2009-aisiais) Lietuvos vardo minėjimo tūkstantmetį švęstume atstatytuose Žemutinės pilies rūmuose, rašo Napalys Kitkauskas. („Lietuvos aidas“ Nr. 17)

NAUJI PEDAGOGINIO UNIVERSITETO GARBĖS DAKTARAI

Vilniaus pedagoginio universiteto garbės daktaro vardai suteikti Vilniaus arkivyskupui metropolitui Audriui Juozui Bačkiui ir JAV Ilinojaus universiteto Čikagoje Lituanistikos katedros vedėjai Violetai Kelertienei.

Vilniaus pedagoginio universiteto Senato sprendimų metropolitui Andriui Juozui Bačkiui šis vardas suteiktas „už didelius nuopelnus Lietuvos švietimui“. Kaip žinoma, arkivyskupo iniciatyva Vilniaus pedagoginiame universitete įsteigta Tikybos katedra, kurią A.J. Bačkis nuolat globoja. Jis taip pat rūpinasi tikybos mokytojų kvalifikacija, steigia mokyklas ir globos organizacijas neįgaliems vaikams.

Garbės daktarė profesorė Violeta Kelertienė yra Pasaulinės baltų studijų asociacijos prezidentė ir Pasaulio lituanistų bendrijos pirmininko pavaduotoja. Ji yra paskelbusi nemažai publikacijų apie Lietuvos rašytojų kūrybą, bendradarbiauja su Vilniaus pedagoginio universiteto mokslininkais, skaito paskaitas doktorantams ir magistrantams. („Lietuvos aidas“ Nr. 87)

KRYŽIŲ KALNE ATNAUJINAMI ATLIDAI

Atsižvelgdamas į kunigų ir tikinčiųjų pageidavimus, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ pasirašė dekretą Kryžių kalne atnaujinti atlidus.

Atlaidų šventimas numatytas kiekvienų metų liepos priešpaskutinį sekmadienį. Ta pačia proga visada bus iškilmingai paminimas ir popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymas kalne, jo garbei vyks šv. Mišių liturgija. Per atlaidus numatoma taip pat teikti Sutvirtinimo sakramentą, rengti tauriosios muzikos koncertus.

Atlaidų tradicija Kryžių kalne buvo ypač populiari prieškario Lietuvoje. Nors sovietmečiu šventė buvo uždrausta, tikinčiųjų iš visos Lietuvos čia netrūkdavo. („Lietuvos aidas“ Nr. 103)

LIETUVIŲ SMUIKININKAS GRIEŽĖ GARSIOJE NIUJORKO SALĖJE

Dvidešimtmetis smuiko virtuozas Čepinskis tapo pirmuoju lietuviu muzikantu, kuriam teko garbė koncertuoti vienoje garsiausių pasaulio koncertų salėje – Niujorko „Carnegie Hall“.

Teisę griežti prestižinėje salėje JAV Džuljardo muzikos mokyklos auklėtinis pelnė po didžiulės atrankos.

„Carnegie Hall“ yra ne tik bene garsiausia, bet ir viena didžiausių koncertų salių, kurioje telpa apie tris tūkstančius žiūrovų.

Koncertui su Niujorko veteranų simfoniniu orkestru tą vakarą V. Čepinskis pasirinko N. Paganini Antrąjį koncertą smuikui ir orkestrui.

Prieš atsakingą koncertą Amerikoje V. Čepinskis griežė Lietuvoje, „Vilniaus festivalio '97“ koncerte.

V. Čepinskis yra baigęs Kauno J. Naujalo muzikos gimnaziją, o nuo 1991 metų tęsia studijas Niujorke. Su žinomais simfoniniais orkestrais jis yra sėkmingai koncertavęs Europoje ir Amerikoje.

Pasak Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro vadovo profesoriaus Juozo Domarko, „tokio masto talentas, kokių apdovanotas Vilhelmas, – retenybė, pasitaikanti gal tik kartą ar du per šimtmetį“. („Lietuvos rytas“ Nr. 108)

KNYGA APIE TREJAS SUKAKTUVES

Tris jubiliejus Lietuva pažymėjo 193 metais: 50 metų nuo „Aušros“ pirmojo numerio pasirodymo, 15 metų nuo Nepriklausomybės atgavimo ir 10 metų nuo pajūrio ir Klaipėdos išvadavimo. Šioms sukaktuvėms, turėjusioms lemiamą reikšmę valstybei, paminėti Lietuvos šaulių sąjungą išleido knygą „Vasario 16-oji“.

Knyga išleista tiems laikams dideliu 10 tūkstančių egzempliorių tiražu. Ją redagavo Vincas Daudžvardis, iliustravo Petras Babickas.

Jos įžangoje rašoma: „Prieš penkiolika metų paskelbėme pasauliui: nebenorime būti kieno nors vergais. Taip. Kuriai nors tautai mes nebevergaujame, bet ar mes nevergaujame kuriam nors įpročiui, mūsų pavergėju paliktam? Ar ne per daug dar mummyse yra užsilikę ištizimo, kuriuo taip pasižymėjo mūsų paskutiniai viešpaciai – rusai, ar ne per daug mummyse yra negerbiamas darbas, ar ne per mažai mes kartais mylime tėvynę, jei mėginame važiuoti kurtis į Braziliją, Argentina, ar ne per mažai mummyse kartais tautiškos savivarbos, jei mes dažnai kalbame ne lietuviškai?“

Šie prieš 64 metus parašyti žodžiai aktualūs ir šiandien. („Kauno diena“ Nr. 46)

MEDYJE KATĖ TUPĖJO 10 DIENŲ

Vilniaus Senamiesčio gyventoja Monika Kulikauskienė visą savaitę ieškojo katės Princės, išdūmusios iš namų per balkoną. Ponia net neįtarė, kad baltapūkė jos augintinė tupi liepoje, visai netoli namų. “O maniau, kad pasislėpė sandėliuke. Kelis kartus nešiau jai ten ėsti. Ji tokia išranki – virto maisto net nepaliečia, tik kumpį. Nieko nema iš svetimų rankų. Svetimų žmonių nebijo, bet neprisileidžia”, – pasakojo šeimininkė.

Apie 10-15 metrų medžio viršūnėje tupinčią katę M. Kulikauskienei kaimynai pranešė tik po savaitės. Moteris ilgai kvietė augintinę lipti iš medžio, ši tik kniaukė ir letenėle prausėsi. Ir praeinančių studentų prašė ją nukrapštyti. Tik 29 metų bedarbis Vitalijus Solovjovas už 10 litų sutiko įlipsti į medį ir nupjauti liepos šaką, ant kurios tupėjo katė. Keturias valandas šaką zulinusiam vyriškiui, katės taip ir nepavyko pasiekti – atvyko kažkieno iškviesti gaisrininkai. Jie ir iškėlė iš medžio viršūnės kniaukiančią ir besiblaškančią katę. M. Kulikauskienė prisiminė, kad jos katė iš namų sprunka nebe pirmą kartą – prieš Kalėdas ji net tris savaites slėpėsi sandėliuke. (“Lietuvos aidas” Nr. 85)

KAUNO JĖZUITŲ VIDURINĖ MOKYKLA – JAU GIMNAZIJA

1997 m. birželio 15 d. Kauno jėzuitų vidurinė mokykla surengė “Ad maiora natus sum” iškilmes – gimnazijos statuso pripažinimo mokyklai šventę. Dalyvavo moksleiviai, jų tėveliai, mokytojai ir garbingi svečiai.

Šventė prasidėjo padėkos Mišiomis Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje. Po Mišių šventinės iškilmės tęsėsi mokyklos kieme.

Nuo 1997 m. rugsėjo 1 dienos mokykla vadinasis gimnazija. Mokyklos bendruomenė – mokiniai, mokytojai ir vadovybė – iš tiesų daug dirbo, kad jėzuitų gimnazijos vardas mums būtų pelnytai sugrąžintas. Mokyklos direktorius G. Vitkus SJ skyrė padėkos raštus bendruomenės nariams, ypač daug jėgų ir darbo atidavusiems šiam tikslui pasiekti.

Buvo įteikti pagrindinio išsilavinimo pažymėjimai I gimnazijos klasės mokiniams. Žuvusiems gimnazistams pagerbti, nuo 1997 iki 2000 metų mokiniams, geriausiai išlaikiusiems stojamuosius egzaminus į pirmą gimnazijos klasę, skiriamos 3 premijos po 75, 50 ir 25 dol. iš Antano, Algio ir Marijos Saulaičių 1996 m. įsteigto fondo.

Šventės dalyviai apžiūrėjo nuotaikingą moksleivių piešinių parodą Perkūno name, Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje klausė Kauno kvarteto konerto, moksleiviai linksminosi folklorinėje vakaronėje. Tikimės, kad tokia mokslų metų užbaigimo šventė taps tradicine.

VILNIUJE UGNIAGESIAI IŠGELBĖJO MEDYJE ĮSTRIGUSIĄ VARNĄ

Pirmą kartą sostinės istorijoje ugniagesiai gelbėjo varną. Maloniojoje gatvėje ji buvo išlaisvinta iš medžio šakų raizgalynės.

Paskambinęs 01 telefonu šios gatvės gyventojas priešgaisrinės apsaugos tarnybos budėtojų nuširdžiai prašė padėti. Žmogus pasakojo, kad mato tarp medžio šakų įstrigusią varną, kuri jau kelios valandos negali iš nelaisvės ištrūkti ir baisiai kankinasi.

Budėtojas dar abejojo, ar varna nebus nusibaugusi, kol ugniagesiai atvažiuos. Tačiau pareigūnas vis dėlto ryžosi išsiųsti ekipažą. Kadangi gelbėjimo akcija buvo itin neįprasta, budėjimo žurnale šis įvykis buvo užregistruotas užrašu “Pagalba gyventojui”.

Atvykę ugniagesiai kopėčiomis užlipo iki įstrigusio paukščio. Pasirodė, kad iškritęs iš lizdo jaunas varniukas negalėjo ištraukti tarp šakų įstrigusios galvos. Gyvas ir sveikas išlaisvintas paukštis vėl buvo įkeltas į savo lizdą.

Šiomet sostinės ugniagesiai jau yra išgelbėję keletą gyvūnų. Iš šulinio ištraukė įkritusį šunį ir keletą kačių iškėlė iš medžių. Pasak priešgaisrinės apsaugos darbuotojų, iš medžių nemoka išlipti išpuoselėtos naminės katės. (“Sostinė”, “Lietuvos ryto” priedas vilniečiams Nr. 134)

ŠYPSULIAI

Keista, kad žmonės, atėję sekmadienį į Mišias, pradeda užimti užpakalinius suolus, o priekiniai suolai dažnai pasilieka tušti. Tad vienas klebonas prie durų prilipino tokį prašymą: “Stenkitės anksti ateiti į Mišias, kad galėtumėte užimti užpakalinius suolus”.

Jonas skundžiasi savo draugui:

– Žinai, mano žmona užsimanė pirkti indams plauti mašiną, ir ką tu jai padarysi?

– Tu tikrai laimingas, – atsako jam draugas, – mano žmona yra įsitikinusi kad ji ištekėjo už indams plauti mašinos.

Prancūzų kompozitorius D. Oieras visą gyvenimą buvo viengungis. Kartą karalienė Eugenija jį paklausė, ar jis niekad nesigailėjęs, kad nevedė.

– Niekad, jūsų karališkoji didenybė, – atsakė Oieras, – ypač dabar, kai pagalvoju, kad mano žmonai jau būtų daugiau kaip 60 metų.

Prancūzijos karalius Liudvikas XIV senatvėje, kaip visi aukštos padėties žmonės, labai bijojo mirti. Jis negalėdavo pakęsti kalbų apie mirtį.

Tačiau pats, sutikęs ramų komendantą, sirgusi nepagydoma liga, tarė:

– Na ką, gyventi tau liko neilgai. Kur norėsi būti palaidotas?

– Prie jūsų karališkosios didenybės kojų, – atsakė rūmų komendantas.

– Magdele, nuo kada tu rūkai?

– Nuo to atmintino vakaro, kai vyras iš komandiruotės sugrįžo dieną anksčiau ir peleninėje rado nuorūkų.

Volteras su draugais kalbėjo apie paskutinius operos spektaklius, apie operos tekstų netobulumą ir padarė tokią išvadą:

– Nieko nepadarysi. Jau nuo seno buvo taip, jei žodžiai siaubingai beprasmiški, kad net gėda juos ištarti, tai tokius žodžius dainuoja.

Vienas Arizonoje dirbantis klebonas skundėsi, kad jam labai sunku per pamokslus kalbėti apie dangų ir pragarą. Mat Arizonoje taip gražu, kad, kalbėdamas apie dangaus grožybes, žmonių nepatrauksi, o kadangi vasarą, toks baisus karštis, kad pragaros ugnies karštumu jų neišgąsdinsi.

Įsimylėjęs vyrukas sako merginai:

– Jeigu už manęs netekėsi, tai einu namo ir ištėkšiu savo smegenų.

– O, – atsako mergina, – tai būtų labai įdomu pamatyti mano tėvui, nes jis sako, kad tu neturi smegenų.

Balandžio 23-25 d. Kauno arkivyskupijos Evangelizacijos centre ir “A.C. Patria” jaunimo namuose Kulautavoje vyko seminaras, kuriame buvo supažindinama su katalikų Bažnyčios socialiniu mokymu bei aptariamais jo taikymo dabartiniame Lietuvos gyvenime principais. Renginių organizavo Vokietijos jezuitų vadovaujamas Heinrich Perch Haus socialinio ugdymo centras.

TRUMPAI

■ Kovo 1 d. Kaune, Respublikiniame pedagogikos muziejuje, paminėta pagrindinio religinio-kultūrinio žurnalo „Rūpintojėlis“ 20 m. sukaktis. „Rūpintojėlio“ tikslas buvo atskleisti daugeliui tarybinių žmonių nepažįstamą religijos ir dvasios vertybių pasaulį. Leidinyje buvo spausdinami originalūs Lietuvos ir išeivijos autorių religinio, filosofinio ir apologetinio turinio straipsniai bei vertimai iš kitų kalbų.

■ Per audienciją Prancūzijos vyskupams pop. Jonas Paulius II ragino visus švietimo sistemos vadovus pamokų tvarkaraštyje rasti deramą vietą tikybos mokymui. Popiežius akcentavo krikščioniškųjų šeimų teisę į tai, kad per tikybos pamokas jų vaikai būtų ugdomi krikščioniškai, morališkai ir dvasiškai.

■ Ses. Celestine Stakutis, CJC, buvusi vyriausioji Nukryžiuotojo Jėzaus ir Sopulingosios Motinos kongregacijos vadovė, mirė 1997 m. kovo mėn.

■ Balandžio 27 d. pop. Jonas Paulius II baigė vizitą Čekijoje, per kurį pakvietė įvairias krikščioniškas grupes ekumeniniam dialogui, kad būtų užgydytos praeities žaizdos.

■ Kun. Jonas Stankevičius, buvęs 1969-1983 m. Cicero Šv. Antano lietuvių parapijos klebonas, paskutiniuoju metu gyvenęs San Diego, CA, mirė 1997 m. balandžio 24 d. Palaidotas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje.

■ Clevelando lietuvių choras „Exultate“, vadovaujamas muz. Ritos Čyvaitės-Kliorienės, geg. 3 d. Čikagos Jaunimo centre atliko aukšto lygio giesmių ir dainų koncertą. Rengėjas – „Draugo“ dienraštis.

■ Kun. Donald Petraitis MIC, tėvų marijonų provincijolas, gegužės 9 d. atšventė 33 m. kunigystės sukaktį.

■ 1997 m. Stasio Šalkauskio premija paskirta arkiv. Sigitui Tamkevičiui už ypatingus nuopelnus pagrindžio sąlygomis leidžiant „Lietuvos katalikų

Bažnyčios kroniką“. St. Šalkauskio premija yra įsteigta Lietuvos kultūros fondo Šiaulių krašto tarybos. Premija skiriama kas dveji metai.

■ Kun. dr. Antanas Jurgelaitis OP birželio 9 d. atšventė 80 m. amžiaus sukaktį.

■ prel. Antanas Rubšys, Šv. Rašto Senojo Testamento vertėjas, Manhattan kolegijos profesorius, šių metų pavasarį lankėsi Lietuvoje ir skaitė paskaitas Šv. Rašto temomis Vilniaus kunigų seminarijoje ir Pedagoginiame universitete.

■ Vytauto Didžiojo universitete Kaune yra ruošiamas leidinys – Konkordancija. Tai abėcėliškai su tvarkyta Šv. Rašto knygų žodžių, posakių ir vieno dų temų rodyklė. Tokios knygos Lietuva dar neturi. Ją norima išleisti šiemet, sukaktuviniaus metais nuo pirmosios lietuviškos knygos pasirodymo. Konkordanciją redaguoja Rūta Marcinkevičienė. Prel. A. Rubšys talkina kaip vienas patarėjų.

■ Vilniaus arkivyskupijos Katechetikos centras ir Lietuvių katalikų mokslo akademija balandžio 5 d. Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje ir zakristijos salėje surengė konferenciją „Pasitinkant krikščionybės 2000 m. jubiliejų“. Dalyvių daugumą sudarė tikybos mokytojai. Konferencijoje, be kitų, kalbėjo arkiv. A.J. Bačkis ir Švietimo bei mokslo ministras Zigmas Zinkevičius.

■ Vilniaus katedros inventORIZACIJOS knyga liudija, kad 1397 m. geg. 9 d. jau veikė katedrinė mokykla. Todėl šiais metais švenčiama Lietuvos mokyklos 600 metų sukaktis.

■ Naujuoju Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčios Kaune rektoriumi nuo geg. 15 d. paskirtas Kauno apskrities kariuomenės kapelionas kun. Virgilijus Dudonis. Mons. Alf. Svarinskas nuo tos dienos šios bažnyčios altarista.

■ Gegužės viduryje pop. Jonas Paulius II 48 val. lankėsi Libane. Musulmonų grupuotė „Dievo armija“ ketinusi nužudyti popiežių. Šiuo pasikėsiniu norėta sugriauti pasaulio pasitikėjimą saugumu Libane. Palestinos karingoji musulmonų grupuotė Hamas sako, kad ji nėra susijusi su šiuo sąmokslu.

■ Aukščiausias Lietuvoje kryžius – 19 metrų aukščio – buvo pastatytas ir pašventintas 1990 m. Kaltinėnuose (Šilalės raj.). Kryžius simbolizuoja Lietuvos prisikėlimą.

■ Suvalkijoje leidžiamame laikraštyje, „Saduvos krašte“, kiekvieno mėnesio paskutinį penktadienį

spausdinamas religinio ir dvasinio gyvenimo puslapis. Vilkaviškio vysk. J. Žemaitis šį puslapį redaguoti paskyrė Marijampolės kun. Juozą Barauską.

■ Lietuvos stačiatikių Bažnyčia kanoniškai pavaldi Maskvos ir visos Rusijos patriarchijai. Dabar Lietuvoje yra 43 stačiatikių parapijos.

■ Kovo 31 d. Palemone Kauno augz. Vl. Michelevičius pašventino seserų saleziečių namus bei koplyčią.

■ Kun. dr. Viktoras Pavalkis, gyv. Milpitas, CA, gegužės 29 d. šventė kunigystės 65 m. sukaktį.

■ Kun. Jonas Kuzinskas, daugiau kaip 9 m. išbuvęs Švč. M. Marijos Gimimo lietuvių parapijos klebonu Čikagos Marquette Parke, nuo geg. 1 d. apsigyveno Šv. Šeimos viloje, kur eis kapeliono pareigas.

■ Geg. 7 d. Šv. Vardo katedroje įvyko naujojo Čikagos arkiv. Francis George įvesdinimo iškilmės.

■ Pop. Jonas Paulius II gegužės mėn. įsteigė Lietuvoje naują Šiaulių vyskupiją ir pirmuoju jos vyskupu paskyrė kun. Eugenijų Bartulį, Kauno Tarpdiecezinės kunigų seminarijos rektorių. Naujoji Šiaulių vyskupija apima beveik visą dabartinę Šiaulių apskritį, priklausiusią Kauno arkivyskupijai, ir priskiriant po keletą parapijų iš Telšių bei Panevėžio vyskupijų. Šiaulių vyskupijoje bus 63 parapijos ir apie 270.000 katalikų.

■ Pop. Jonas Paulius II geg. mėn. paskyrė dar du naujus vyskopus: Vilniaus arkivyskupo augziliaru kun. Joną Borutą SJ, lietuvių jėzuitų provincijolą, ir Kauno arkivyskupo augziliaru kun. Rimantą Norvilą, buv. šios arkivyskupijos kanclerį.

■ Lenkijos, Lietuvos, Vokietijos, Čekijos, Vengrijos ir Slovakijos prezidentai birželio 3 d. dalyvavo popiežiaus Jono Pauliaus II šv. Mišiose, aukojamose Gniezno mieste, ir paskui su juo susitiko. Taip pat visi dalyvavo Lenkijos prezidento ruoštuose pietuose popiežiui pagerbti.

■ Vilkaviškio vysk. Juozas Žemaitis pasirašė dekretą, kuriuo Marijampolėje, dabartiniame vyskupijos centre, atkurama Vilkaviškio kunigų seminarija, veikusi ligi 1945 m., iki bolševikams ją uždarant. Seminarija pradės veikti maždaug po trejų metų, kai bus pastatyti seminarijos pastatai ant Šešupės kranto.

■ Geg. 5 d. pop. Jonas Paulius II Vatikane priėmė Lietuvos užsienio reikalų ministrą Algirdą Saudarą.

■ Kun. dr. Antanas Liuima SJ, ilgametis Lietuvių katalikų akademijos pirmininkas ir St. Grigaliaus universiteto Romoje profesorius, birželio 13 d. atšventė kunigystės 55 m. jubiliejų.

■ Geg. 13 d. suėjo 80 m., kai Fatimoje, Portugalijoje, švč. M. Marija pasirodė pirmą kartą trims vaikams: Liucijai dos Santos, Pranciškui Mario ir Jacintai Mario.

■ Arkiv. Jonas Bulaitis, ėjęs apaštalinio nunciiaus pareigas Korėjoje ir Mongolijoje, toms pačioms pareigoms perkeltas į Albaniją.

■ Šalia Kryžių kalno, kuris dabar yra naujojoje Šiaulių vyskupijoje, įsikurs mažieji broliai pranciškonai. Mintį statyti čia vienuolyną iškėlė pop. Jonas Paulius II, aplankęs šį kalną 1993 m. Projektą paruošė italai ir lietuviai architektai. Vienuolynas užims apie vieną hektarą ploto ir bus apie 350 metrų nuo Kryžių kalno.

■ Artėjant jubiliejiniams krikščionybės metams, juos pasitikti bei švęsti Roma kviečia ne tik katalikus, ne tik krikščioniškąsias Bažnyčias, bet ir žydus ir musulmonus. Iki šiol šventieji metai būdavo švenčiami beveik tik katalikiškoje aplinkoje. Pop. Jonas Paulius II 2.000-iems jubiliejiniams metams nori suteikti visuotinį charakterį, pirmiausiai pažymėdamas ekumeninį jubiliejaus pobūdį.

■ Pop. Jono Pauliaus II 1997 m. kovo 7 d. aktu pakelti garbės prelatais išeivijoje besidarbuoją lietuviai kunigai: Australijoje – Pranas Dauknys, Brazilijoje – Juozas Šeškevičius, Kanadoje – Jonas Staškevičius.

■ Vilniaus pedagoginio universiteto tikybos katedros III ir IV kursų studentų grupė šį pavasarį lankėsi Italijoje: Venecijoje, Asyžiuje, Florencijoje ir Romoje. Čia dalyvavo bendroje Šv. Tėvo audiencijoje.

■ Vilkaviškio vysk. Juozas Žemaitis, Lenkijos Elko vyskupo W. Ziemba pakviestas, geg. 7 d. lankėsi Seinuose, katedroje bazilikoje aukojo šv. Mišias ir 20 lietuvių suteikė sutvirtinimo sakramentą. Šie metai Elko ir Vilkaviškio vyskupijoms yra sukaktuviniai: prieš 200 m. buvo įsteigta Vygrių (seinų) vyskupija.

Juozas M.

Laiškų lietuviams rašinių konkursas

Konkurso rašiniui siūlome pasirinkti kurią nors iš šių temų: 1. Kas padeda ir kas kliudo sugyventi su kitais. 2. Kaip nugalėti savo perdėtą išdidumą. 3. Ar nuolankumas yra silpnybė? 4. Kaip reaguoti į apkalbas. 5. Kaip vertinti pasiteisinimą: "Ne mano kiaulės, ne mano pupos". 6. Ar sutinkate su teigimu, kad dora neįmanoma be tikėjimo? 7. Koks turėtų būti šių dienų kunigas. 8. Kaip žiūriu į Lietuvos ateitį.

Konkurse gali dalyvauti ir suaugusieji, ir jaunimas. Jaunimui priklausys tik vidurinių ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Jie būtinai turi pažymėti, kad rašinys skiriamas jaunimo grupei.

Straipsnio apimtis – apie 6 mašinėlė rašyti puslapiai, jaunimo gali būti trumpesni. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnį voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: *Laiškai lietuviams*, 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1998 m. vasario 16 dienos. Premijų didumą ir skaičių nustatys Vertinimo komisija.

Nuoširdžiai dėkojame *Laiškų lietuviams* rėmėjams

35 dol. auکوjo E. Olšauskas.

Po 30 dol.: V. Lukošius, R. Girdauskas.

25 dol. auکوjo A. Baleišis.

Po 20 dol.: E. Sinsinas, L. Gražulis.

Po 15 dol.: V. Mažeika, O. Jesunas.

Po 10 dol.: I. Rimkūnas, S. Mikrut, E. Miknius, P. Sabulis, E. Mažulaitienė, A. Plioplys.

Po 5 dol.: P. Dudas, B. Kazlauskas, J. Kačkelis, J. Gaižutis, B. Konauka.

Dėkojame visiems skaitytojams, kurie pagaliau atkreipė dėmesį į trečiąją mūsų raginimą ir atsiuntė skolą už prenumeratą. Tikimės, kad ateityje užteks vieno paraginimo.

LAIŠKAI LIETUVIAMS–Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius – Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas–Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija – Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė – Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata–20 dol., atskiras numeris–2 dol.